

ТОШКЕНТ

Оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва ҳалқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.

№ 176 (6. 665)

1988 йил 3 август, чоршанба

Баҳоси 3 тийин

МАРКАЗИЙ ГАЗЕТАЛАР САҲИФАЛАРИДА

«Правда» газетасида «Ҳисобот ва сайловлар» сарлавҳали бош мақола берилган.

«Известия» газетасида «Ўз маънавиятининг граждани» сарлавҳали мақолада СССР Фанлар академиясини Давлат ва ҳуқуқ институтини конституцион ҳуқуқ секторини мудири, юридик фанлари кандидати Ю. Шулженко шарҳловчи саволларига жавоб берди.

Партия ташкили: ҳисобот ва сайловлар

Ишчанлик руҳида

Яқинда бўлиб ўтган КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг умумий руҳи, унда қабул қилинган қарорлар ва резолюциялар маънавиятининг тарихида муҳим воқеа ва соҳнома бўлиб қолади. Ҳамма жойда конференция руҳи яшамокда. Кўни неча ўзи ишнинг якунига КПСС Марказий Комитетининг июль (1988 йил) Пленуми партия конференциясини қарорларини бажариш соҳасида қарор қабул қилиб, маънавият коммунистлари ва партия ташкилотлари олдига қатор ва кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни қўйди.

Партия конференцияси ва КПСС Марказий Комитетини Пленумининг қўрсатмаларига буюнган партия ташкилотларида ҳисобот ва сайловлар ўтказишга киришилди. Тошкент шаҳридаги районларнинг партия комитетлари, корхоналар, муассасалар партия ташкилотларида бу сиёсий ишга яқин пайтда қизғин тайёргарлини кўришди.

Куйбишев районида биринчи бўлиб ҳисобот ва сайлов «Среднекабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси кабель институтининг бардошли ва сифат бўлими партия группасида бўлиб ўтди.

Ҳисобот-сайлов йиғилиши бир ярим соат давом этди. У танқидий фикрларни қизғин билдириш билан бошланди. Партия группаси бошлиғи, бўлими етакчи мутахассиси, Куйбишев район партия комитетининг аъзоси Валентина Нишанова Вольваҳ ўтган даврда бажариш ишлар ҳақида, ҳозирда маънавиятнинг, шу жумладан корхонада, институтда олиб борилаётган ҳайоат кўриш ишлари ҳақида ёрқин мисоллар келтирди. У ўз сўзида камчиликларга ва ишдаги нуқсонларга тўхтади.

Ҳисобот-сайлов йиғилишида сўзга чиққан коммунистлар ўз сектор бошлиғи Борис Федорович Сабуров, етакчи-инженер Евгений Куценко, монтёр-госинженер Алексей Александрович Остенин, «Среднекабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари Камолот Бегалиев, институт партия ташкилотининг секретари Юрий Федорович Феоктистов партия группаси раҳбарининг қилган ҳисоботида билдирган фикрларини маъқуллаш ҳолда, унда яшириб кетилган камчиликлар ҳақида рўй-рост гапирдилар. Улар коммунистлар фаолиятида ишчанлик билан биргаликда юзотир-

чилик, ортиқча бўйруқ ва қўрсатмаларни сурштирмай қабул қилавериш каби яллатлар ҳақида сўзладилар, партия конференцияси талаблари ва қарорларини амалга оширишга қаратилган тадбирларни белгиледилар.

Партия группаси ҳисобот-сайлов йиғилишида яна етакчи мутахассис В. Н. Вольваҳ ишчанлик билан партия группаси раҳбарини этиб сайладди.

Ҳисобот-сайлов йиғилишида қатнашган Куйбишев район партия комитетини таъкилий ишлар бўлимининг мудири Хамидулла Абдуллаев муҳимини билан сўхбатда бундай деди:

«Кабель институтининг бардошли ва сифат бўлими коммунистлари ҳисобот-сайлов йиғилиши ишчанлик, ўзаро танқид, камчиликларни рўй-рост кўрсатиш руҳида ўтди. Коммунистлар муассасида ишнинг сифати ва самардорлигини ошириш, меҳнат интизоми, шароитини янада яхшилаш ҳақида жон куйдириб гапирдилар. Бир сўз билан айтганда, бу йиғилишнинг умумий руҳида, коммунистларнинг билдирган фикрларидан келиб чиқиб шундай дейиш мумкин, коммунист партиясини олган суратдан қайта кўриш, жадаллаштириш, ошқоралик, демократия турмушининг кенг сингир бораётганини яққол намоён бўлди.

А. ПУЛТОВ.

ЗАМОНДОШИМИЗ

Бахт моҳияти

— Ҳўш, йиғитча, ишимиз сениг манзур бўлдимиз? — Стаюкларнинг шовқинидан аранг эшитилган овоз Валерийни сергак торттирди. Рўпарасида отаси билан ёлма-ён ишлайдиган Миша амаки турарди. Ўспирини тасдиқ маъносидан бош иргаб қўйди. У бу кишидан заводдаги яратувчилик ишлари ҳақидаги мароқли ҳикояларни кўп эшитганди. Ўшанда унда албатта заводни ўз кўзи билан бориб кўриш ҳисси ян бор уйғонганди. Мақсадига эришган ўспириннинг қалбидан янги озуларнинг гунчаси қўлғурди. Келгусида ҳеч сўзсиз шу коллективга келиб ишлашни, отаси Геннадий Николаевичнинг изидан боришни ҳаётининг асл маънавиятига айлантирди.

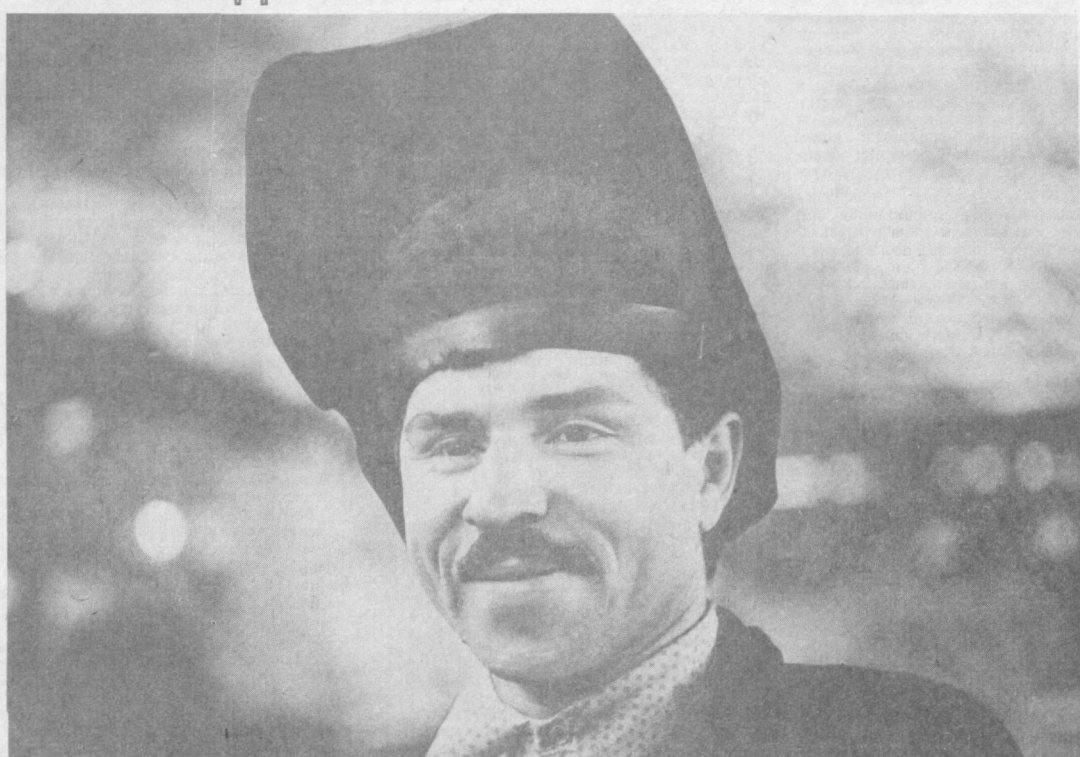
86-ўрта ҳунар-техника билим юртида айнан электр пайвандчилиги касбияи дидан илҳос қўйганлар тарбияланганди. Валерий мазкур ўқув масканида кўнгил билан назарий ва амалий кўникмаларини эгаллади. Сўнг машина-созлик техникумига кириб ўйди. Совет Армияси сафида хизматда бўлди. Мана ўн йилдирки у Тошкент экскаватор ишлаб чиқариш бирлашмасида баракали меҳнат қилиб келмоқда. Бу йиллар электр пайвандчилиги Валерий Арчиловский учун чинакамга камолот даври бўлди. Малакали ишчи бўлиб етишди. Сўнг бригадирлигини ўз элимасига олди. Бу жуда мураккаб, қўлаверса масъулятига вазифа эди.

Қайта кўриш электр пайвандчилигининг бугунги порлоқ истиқболини белгилаб берди. Уларни янгиликлар ишлашга сабот билан руҳлантирди. Ютуқларини мустаҳкамлади. Шу босқичдан бўлса керак, улкан экскаваторларни тайёрлаш чоғида бригада коллективини буюқсон ишламоқда. Шубҳасизки, бу ютуқларда бригада бошлиғи Валерий Геннадьевичнинг ўз ролли ва ўрни бор. Унинг қалби отаси билан ёлма-ён ишлаётганидан доимо чексиз фахр ва қувончга тўла. Дилида яратувчилик ишларига яна ҳам кўпроқ ҳисса қўиш ҳисси алағаланади. Зеро, бу қайта кўриш фидойилари учун хос хислатлардир.

Р. АҲМАДЛИЕВ.

© СУРАТДА: Валерий Арчиловский.

Т. Каримов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИНИНГ XII ПЛЕНУМИ

«Халқ хўжалигини фан ва техниканинг замонавий ютуқлари асосида техникавий жиҳатдан реконструкция қилишга доир КПСС XXVII съезди қарорларини шаҳар партия ташкилотини қандай амалга ошираётгани тўғрисида»

Докладчи—Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари О. Х. Асқаров

— Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси, деди докладчи, — конференция арасида камиятинингизда бўлган қизғин муно. зараларга яқин асаб, кўнгилга ўткир, етилган масалаларга жавоб берди. Эндиликда қабул қилинган қарорларни рўбга чиқаришга қаратилган масъулиятли ишлар ва ҳаракатлар даври келди.

Одамлар кўн ўтиб боравергани сайин кўпроқ қайта кўришнинг бориши тўғрисида ўз ҳаётларига содир бўлаётган реал ўзгаришларга қараб баҳо берадилар. Одамлар ҳаётидаги реал ўзгаришлар аса тобора демократиялаш билан бир қаторда худди шу даражада қайта кўришнинг пойдевори бўлган тўб иқтисодий ислохот билан белгиланади.

Ўн иккинчи беш йиллик мобайнида шаҳар экономикасидаги ўзгаришлар наравини мураккаб шароитда, қийинчиликлар билан, эскилик билан янгилик ўртасидаги қарама-қаршилик шароитида кечди. Ҳар қалай, ана шундай шароитда ҳам сановат ишлаб чиқариши ҳажмининг 7,6 процент, меҳнат унумдорлигининг 5,9 процент ўсишига эришилди.

Эндиликда Тошкентда амалда сановатнинг барча тармоқларига тааллуқли 200 дан кўпроқ корхона, республика халқ хўжалигини фан-техника тараққиётини кўп жиҳатдан белгилаб бераётган 300га яқин илмий, лойиҳалаштириш, конструкторлик ташкилотли ва олий ўқув юрталари ишлаб турганининг таъкидлаб ўтиш жоиздир. Шаҳар сановати ишлаб чиқаришининг ҳажми Ўзбекистондаги ишлаб чиқариш ҳажмининг бешдан бир қисmini ташкил этади. Ана шундай йирик сановат ва илмий-техникавий потенциалнинг мавжудлиги ундан самарали фойдаланишни таъминлаш, ушбу потенциалнинг шиддат билан барқарор ривожланиши учун шаҳар партия ташкилотини зиммасига жиддий масъулият юклайди.

Партия XXVII съездида таъкидлаб ўтилганидек, бизнинг стратегик йўлимиз олий даражада ташкил этилган ва самарали экономикага ўтишни назарда тутадиган. Буни амалга оширишнинг бош воситаси фан-техника тараққиёти ва ишлаб чиқариш кучларини тўдан ўзгартиришдир. Аммо илгариги моддий-техника базаси неғизда тўб ўзгаришларга эришиш мумкин эмас. Фан ва техниканинг энг янги ютуқлари асосида, хўжалик механизми ва бошқарув системасини қайта қўриб, халқ хўжалигини теран реконструкциялаш — масалани ҳал этиш йўлидир.

Шаҳар корхоналарида съездан кейин ўтган даврда шу йўналишда нима ишлар қилинди? Беш йилликнинг икки йили мобайнида ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини ошириш ва маъсулотиинг янги турларини ўзлаштириш юзасидан 9 мингдан кўпроқ таъбир амалга оширилди. 59 миллион сўмлик ўртача йиллик иқтисодий самара олинди. 36 миллион сўмликдан кўпроқ қўшимча фойда қўрилди. Янги техникани жорий этиш аъзаига меҳнат унумдорлигининг ўсиши 40 процентини ташкил этди. Аммо ҳар қалай, биз шаҳар халқ хўжалигини аввало интенсив ўсиш низига кўчиришни таъминлайдиган тадбирларни тўла амалга оширишга, халқ хўжалиги самардорлигини кўтаришнинг барча резервларини қидириб топиб, ишга солишга муваффақ бўлмадик.

Келин, шаҳар экономикасида ишлар аҳволига рўй-рост назар ташлайлик. Сановатда замонавий ускуна билан бир қаторда матнавий ва жисмоний жиҳатдан анча пугурдан кетган асосий фондлар ҳам ишлатилмоқда. Айни вақтда асосий фондлар актив қисмининг эскириб, пугурдан кетиб бориши ўсиб бормоқда ва у 39 процентини ташкил этади. Шу билан бир қаторда сўнгги йилларда янгилашнинг коэффициенти кўпаймапти ва етти

процент атрофида турибди, машинасозлик корхоналарида аса бу кўрсаткич 8 процентини ташкил этади. Партия XXVII съезида аса машинасозлик комплекси ишлаб чиқаришнинг асосий фондлари актив қисмининг янгилашнинг ҳар йили 10—12 процентга етказиш вазифаси қўйилган эди. Экономистларнинг фикрича, аҳвол шундай кетаверса, сановат ишлаб чиқариш фондларининг бағамом янгилашнинг учун корхоналаримизга 15—20 йил зарур бўлади.

Мисол тариқсида «Компрессор» заводини олайлик. Бу ерда ускуналарнинг жисмоний жиҳатдан эскириб пугурдан кетиши 37 процентини ташкил этади. Корхона хўжалик юришнинг янги шароитларида ишлашга ўтди. Эндиликда пулни ишлаб топиш керак, министрликдан бирон-бир ёрдам кўтиш амри-маҳол. Аммо корхона янгица шароитларда ишлашга олиш имкониятларига таяниб эди. 1987 йилда ускунани янгилаш коэффициенти бир процентининг ундан бир улусидан ҳам камроқини ташкил этди. Техникани қайта жиҳозлашнинг ана шундай суръатлари давом этаверадиган бўлса, беш йилдан кўпроқ ишлатилиш лозим бўлган ускуналарни янгилаш учун корхонага 40 йилдан кўпроқ вақт зарур бўлади. Шаҳар сановатида асосий фондларни янгилашнинг мавжуд динамикаси (ўсиши) ускуна ёш структурасига салбий таъсир этмоқда. Ҳозир ускуналарнинг 36 процентини ўн йилдан кўпроқ, ундан бири йигирма йилдан кўпроқ вақтдан бери ишлатилмоқда. «Ташкентшляш», «Среднеавтоматика», «Ташавтоматика» заводларида, 1-таъриба-эксперименталь механика заводида ҳар уч стаюкнинг биттаси йигирма йилдан кўпроқ вақтдан бери ишлатилмоқда.

Асосий фондларнинг шу қадар пугурдан кетганлиги оқибатида ремонт бўлимлари ҳаддан зиёд кенгайиб кетмоқда. Фақат ўтган йилнинг ўзидagina эскириб қолган техникани капитал ремонт қилиш учун тахминан 65 миллион сўм сарфланган, бу аса янги техника сотиб олишга сарфланадиган бир йиллик капитал маблағ ҳажмининг деярлик тўртдан бир қисмига баробардир. Агар ана шу маблағнинг лоақал ярмини асгари ямашга эмас, балки замонавий станоклар ва механизмлар сотиб олишга йўналтирилса, ана шу янги ускуналар билан агрегат заводидек корхонани тўла жиҳозлаш мумкин бўлур эди. Бунинг устига ремонт билан боғлиқ ишларда йигирма минг одам ёки ҳар тўққиз ишчининг биттаси банд бўлиб турибди. Капитал қурилиш тўдан яхшиламасдан туриб биз техникани реконструкциялаш амалга ошира олмаймиз.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакики, умуман шаҳарда асосий фондларни ишга тушириш суръатлари ўсиб, инвестиция сиёсати ҳам ўзгармоқда. Сўнгги икки йил мобайнида корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш, реконструкциялаш ва кенгайтиришга, мазкур корхоналар актив фондларини янгилашга сарфланган капитал маблағлар салмоғи 40 процентдан 54 процентга етди. Аммо бу силжиш замон талабига мосми? Ўз-ўзини таъкид руҳида шуни айтишимиз керакики, биз кўпроқ иш қилишимиз мумкин ва лозим эди. Шу беш йилликнинг икки йили мобайнида Тошкентда 375 миллион сўмлик асосий фондлар ишга туширилди. Шу йилнинг биринчи ярмида ишга туширилиш лозим бўлган ўн икки ишлаб чиқариш қувватидан фақат олти-тасигина фойдаланишга топирилди.

Бунинг оқибатида шаҳар халқ хўжалиги қанча талафот кўрди? Қўн-галатерия фабрикасида 4 миллион сўмлик халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариши лозим бўлган қувватлар, ОКБРУда бир миллион сўмлик қадонлаш ускуналари ишлаб чиқарадиган цех, резина-техника буюмлари заводида бир кеча-кундузда 40 тонна резина аралашмаси тайёрлайдиган тайёрлов цехи ва бошқа объектлар ишга солинмади.

Собир Раҳимов ва Чилонзор районларида ишга туширилган қувватлар жуда оз процентини ташкил этади. Бу ўринда партия комитетларининг жонли ташкилотчилик ишига пугур етказиб, хўжалик органларининг ўрнини босишга мойиллиги, меҳнат коллективлари кенгашлари, бошлангич партия ташкилотларининг шу йўналишдаги фаолияти зарур даражада активлашмаганлиги ўз таъсирини кўрсатмоқда.

Умуман шаҳарда ишлаб чиқариш объектларини қуриш муддатлари сўст камаймоқда. Капитал маблағларни, куч, воситалар ва ресурсларни кўндан кўп қуришларга сочиб юбориш практикаси давом этмоқда, баъзи объектлар аса технокласис эскириб қолган лойиҳаларга кўра қурилмоқда. Партия XXVII съези аса корхоналарни реконструкциялашда ҳам, янги объектларни бунёд этишда ҳам инвестиция циклини камийи икки баравар камайтириш вазифасини илгари сурган эди.

Туталланмаган қуришлар ҳажми шаҳар экономикаси «елкасида» огир юк бўлиб тушмоқда. Шу йилнинг 1 январига қадар қурилиш туталланмаган объектларининг сисига қиймати кўпайиб, 924 миллион сўмга етди.

Қурилиш суръатларини ошириш мақсадида биз умумий смета қиймати қарийб 150 миллион сўмлик неча ўнлаб объектлар қурилишини тўхтатиб қўйдик. Аммо биз бутун куч-ғайратини энг муҳим объектларга қаратишга муваффақ бўлолмадик, «туя гўшти» еган қуришлар хали ҳам бор.

Масалан, синтетик юнни воситалари заводидаги объект қурилиши 9 йилдан бери давом этмоқда, бу норматив муддатлардан уч баравар кўп. Тўқимачилик комбинатида аса йигир-тўқуқ фабрикаси 1981 йилдан бери шундай суръат билан бунёд этилмоқдаки, бу объект яна неча ўн йиллардан кейин битказилса керак, «Узбексельмаш», «Компрессор» заводлари ва бошқа бир қанча корхоналардаги объектлар ҳам худди ана шундай тахлитда узоқ йиллардан бери қурилмоқда.

Партия XXVII съезди қарорларида ишлаб чиқаришнинг интенсивлаштиришнинг чуқурлаштириш фан-техника тараққиётининг шиддатли одимлари билан, унинг ютуқларини тезроқ тўла амалга ошириш билан боғлиқ, деб таъкидланган.

Партия ташкилотлари ва хўжалик раҳбарлари ишга ғайрат билан киришган, янги имкониятлардан омилкорлик билан фойдаланилаётган, меҳнат коллективларининг новаторлик, демократик потенциалли тўла рўбга чиқарилаётган жойларда катта муваффақиятга эришилмоқда.

«Подъёмник» заводи коллективи яхши ишлади. Бу корхонада пайвандлаш конструкциялари ишлаб чиқаришнинг комплекс механизациялаш, рақамли программа билан бошқариладиган станокларни, сановат роботларини жорий этишдек тағ-заминли фан-техника тадбирларининг амалга оширилиши туфайли 390 минг сўмлик иқтисодий самара олинди. 8 ой ичида барча харажатларининг ўрни қопланди.

«Ташсельмаш» заводи, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йилгига ном-

ли тикувчилик бирлашмаси, «Малика» трикотаж бирлашмасининг коллективлари реконструкциялаш ва техникавий қайта жиҳозлаш борасида аниқ мақсадни кўзлаб ишламоқдалар. Бу корхоналарда капитал маблағларнинг яримдан кўпроғи шу мақсадга сарфланмоқда, бу аса кўп жиҳатдан партия ташкилотларининг омилкорлиги туфайли рўбга чиқарилмоқда. Ушбу партия ташкилотлари ўзларининг ташкилотчилик ва сиёсий ишларини пировард натижаларга эришишга қаратмоқдалар, иқтисодий таълимини такомиллаштиришга, раҳбар кадрлар маъсулиятини оширишга, улар онгиди янги иқтисодий тафаккурни шакллантиришга кўп эътибор бермоқдалар.

«Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг партия комитети коллективини социал-иқтисодий ривожлантириш масалаларини ҳал этишнинг қизқарли ёндашуларини топди. Бирлашма ишлаб чиқариш базасини такомиллаштириш хусусида муттасил ишлаб, конструкторлик ва ишлаб чиқариш бўлимида лар ҳамжиҳатлигининг самарали бўлишига эришди, бу аса ишлаб чиқаришга кўпгина муҳим янгиликлар ва ишланмаларнинг жорий этилишига имкон берди. Бу ерда ўзгарувчан автоматлаштирилган модуллар ва линиялар, комплекс механизациялашган пайвандлаш ишлаб чиқаришларини яратиш, лазер ёрдамида мустаҳкамлаш жараёнларини, ион-плазма пуркагичларини, поршюкли материаллар билан пайвандлаш усулларини жорий этиш, конструкция материаллари сифатида минерал-керамикадан фойдаланиш соҳасидаги ишлар кент аълиб олди кетган.

Қурилиш турибдики, қаерда ишга чинакама киришилган бўлса, натижа ҳам яхши бўлмоқда. Аммо, ишнинг аҳволига ҳолисона баҳо берав анимиз, шуни тан олиш керакики, ҳали барча партия ташкилотлари хўжалик раҳбарларини, меҳнат коллективларини янгица ёндашуларни қидиришга сафарбар этишга муваффақ бўлишгани йўқ. Ҳали анчагина корхоналарда ишлаб чиқаришнинг техникавий жиҳатдан янгилаш масалаларида кескин сифат жиҳатидан шиддатли силжиш ўрнига, илгари бўлганидек, ҳозир ҳам сусткашлик йўлини, экстенсив ўтиш йўлини тутмоқдалар.

1987 йил якунига кўра техника тараққиётининг сановат роботларини, ярим автоматларни ва механизациялашган потом линияларини жорий этишдек муҳим йўналишлари бўйича планнинг бажарилмаганлигини ана шу билан бўлиш керак бўлади. Янги техника, янги жорий этишнинг иқтисодий самараси шубҳасиз етаетайиллиги ҳам таъминлангирмоқда. Умуман шаҳарда ўтган йили илм-фан ва техника ютуқларини жорий этишга кетган харажатлар 13 процент өтди, аммо лол қолдиган ери шундаки, иқтисодий самара ҳам 11 процент камайди. Сарфланган маблағларнинг ўрнини қоплаш муддати аса ундан бирига кўпайди.

Бу шундан далолат бериб турибдики, партия органлари янги техникадан оқилона, комплекс фойдаланиш, бундай техникани аниқ техникавий-иқтисодий ҳисоб-китоблар қилингандан кейин сотиб олиш хусусида раҳбар кадрларга талабчанлигини сўсайтириб юборганлар.

Район партия комитетлари, бошлангич партия ташкилотлари, ана шу масалаларга етарли эътибор бермаётганликлари оқибатида Сергели ва Ҳамза районларида ишлаб чиқариш участкаларини комплекс механизация-

лаш, Фрунзе ва Куйбишев районларида аса механизациялашган потом линияларини жорий этиш топириқлари бажарилмади. Қўпича, янги техника ололмайишда ёки юқори ташкилотлар зарур янги техникани ажратмапти-да, деган гапларни эшитишга тўғри келмоқда. Аммо янги, юксак унумли ускунани бир амаллаб қўлга киритишга уринсаларда, уни тезроқ ишга солишга ҳафсала қилмаётган кўпгина хўжалик раҳбарлари ҳам бор-ку, ахир. Ана шу техниканинг анчагина қисми омборларда қолиб кетмоқда, уларни монтаж қилиш пайсалга солинмоқда. Шаҳар корхоналарида йил бошида умумий қиймати 109 миллион сўмдан ҳам ортиб кетадиган 27 минг таъбир кўпроқ ўрнатилмаган ускуна бор эди, жумладан, улар орасида 14 миллион сўмлик чет элдан келтирилган ускуна ҳам танасул эди. Тошкент трактор заводида, «Машсельмаш»да, «Среднеэлектроаппарат» бирлашмаси заводларида, «Узбексельмаш» заводида ўрнатилмаган ускуналар айниқса кўп.

Ишлаб чиқаришнинг техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш, янги прогрессив ускуналар жорий этиш масалаларини ҳал қилишдаги тартибсизлик ва пала-партишлик сабабли сўнгги икки йил мобайнида сановатдаги қўл меҳнати даражаси камаймапти, бу кўрсаткич 34—35 процентини ташкил этмоқда. Аҳмад Икромов, Сергели ва Чилонзор районларида бу кўрсаткич 39—41 процентга етди.

Агар экскаватор заводида, машинасозлик заводида, «Среднеэлектроаппарат» бирлашмасида механизациялашган потом линияларидан икки қадам нарида ишчилар бундан 30 ва ҳатто 40 йил илгари бўлганидек қўл кучи билан ишлаётган эканлар тараққиёт ҳақида гапириб ўринлими? «Узбексельмаш» бирлашмаси, «Микон», «Геологразведка» заводларида қўл меҳнати улуши камаймайпти.

Наҳотки, партия ташкилотлари бу ўринда ушбу масалани чинакамга қўндаланг қилиб қўя олмадилар. Наҳотки, коммунистлар ёрдамида мазкур масалани ҳал этишга меҳнат коллективлари кенгашлари, раҳбарлар, инженерлик бўлимлари барча ҳодимларнинг кўч-ғайратини сафарбар эта олмайдилар?! Қўл меҳнати салмоғини изчиллик, собитқадамлик билан камайириш, бу юмушни имкони борица механизамлар зиммасига юклаш зарур.

Янги иқтисодий шароитларда омилкор хўжайин мавжуд ускунада имкони борица кўпроқ фойдаланиш равшандек қўрилади. Аммо реконструкцияга қарамай, ҳар йили анчагина янги қувватлар ишга солинаётганлиги, янги техника ўзлаштирилаётганига қарамай, шаҳарда ишлаб чиқариш самардорлиги амалда ўсаётгани йўқ. Шу беш йилликда фондлар самардорлиги ҳар йили қарийб икки процентдан камайиб борапти.

Хўжалик юритиш сиёсийлиги оқибатида ана шу муаммо қалбид қичқимоқда. Корхоналарда анчагина станоклар, машиналар ва ускуналар хали ҳам тўла қувват билан ишлатилгани йўқ. Қўпича аса бекор туриб қолмоқда. Коллективларни кўп сменали иш режимига ўтказиш чоғида биз эскичи ишлашга интилаётган кучларнинг қаршилигини рўй-рост сездик. Қўпгина корхоналарда ускуналар ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишда жиддий силжилиш содир бўлмади. Қўпгина совет ва хўжалик раҳбарлари, бошлангич партия ташкилотларининг секретарилари кўп сменали иш режимига ўтишга навбатдаги масъулият таъбир деб қарадилар. Бу иш иқтисодий ҳисоб-китоблар, инженерлик, ташкилий ва сиёсий тадбирлар билан мустаҳкамланмади.

(Давоми 2,3- бетларда).

«Халқ хўжалигини фан ва техниканинг замонавий ютуқлари асосида техникавий жиҳатдан реконструкция қилишга доир КПСС XXIII съезди қарорларини шаҳар партия ташкилоти қандай амалга ошираётгани тўғрисида»

(Давомий. Боши 1-бетда).

Умуман шаҳар бўйича ускуналарнинг смена коэффициентини амалда қўллайми ва беш йилликнинг учинчи йилида 1,34 га баробар бўлиб турибди. Партия съезди қарорларида эса 1990 йилга келиб машинасозликда ускуналардан сменаларда фойдаланиш коэффициенти 1,6-1,8 га етказиш белгиланган. Бу ўринда, ўртоқлар, биз кўпроқ гапириб, камроқ ишлаётганимизни таъкидлашга тўғри келади.

«Средазэлектроаппарат» бирлашмаси, «Таш-электромаш», «Ташхимсельмаш», «Таш-текстильмаш» заводларида ускуналарнинг смена коэффициентини ниҳоятда паст. Биз ушбу корхоналарнинг раҳбарлари Бобоев, Береговский, Ерисмаев, Пайгин ўртоқларини огоҳлантириб қўймоқчи эдик: биз сизга ишнинг қандай ташкил этилиши, резервларни қаердан қидиришни ўргатмоқчи эмасмиз. Лекин биз сиздан коммунист сифатида съезд белгилаб берган экономикани интенсификациялаштириш программасининг бажарилишини талаб қиламиз.

Корхоналарни икки-уч сменали иш режимига ўтказиш хусусида Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ва унинг мувофиқлаштирувчи кенгаши позицияси ишонarli эмас. Ахир, биринчи босқичда уларнинг иши анча актив бўлган эди: кенгашлар ўтказилган, кўпгина тадбирлар ишлаб чиқилган, конкрет программа қабул қилинган эди. Аммо белгиланган тадбирларнинг қўлчилиги қозғола қолдиб кетди. Корхоналарни кўп сменали иш режимида ўтказиш, нозару ускуналарни чиқариб ташлаш, бўшаб қолган ишлаб чиқариш майдонларидан оқилона фойдаланиш юзасидан тузилган планларнинг бажарилиши қандай бораётганлигини мунтазам назорат қилишни ташкил этишда изчиллик етишмади. Пассажир транспорти, мактабга-тарбия болалар муассасалари, соғлиқни сақлаш ва умумий овқатланиш муассасалари ишнинг тартибга солиш муаммоларини ҳал этишда нўноқлик қилинди.

XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида партия ва давлат органлари, маҳаллий Советлар функцияларини белгилаб қўйиш муҳимлиги таъкидланган экан, маҳаллий Советлар иқтисодий масалаларни ҳал этишга яна ҳам активроқ кириштирили керак, раёон партия комитетларининг вазифаси эса иш аҳолига сиёсий жиҳатдан баҳо беришдан, ишлаб чиқаришни бундан бўён интенсификациялаштиришда кадрлар масъулиятини, бошлангич партия ташкилотининг ролини оширишдан иборат.

Гап юксак унумли ускуна, аввало рақамли программа билан бошқариладиган станоклар, робот техникаси комплекслари, ўзгарувчан ишлаб чиқариш системалари ва меҳнат унумдорлигини кўп марта ошириш имкониятини берадиган ҳисоблаш машиналари тўғрисида бораётган экан, техника ва механизмлардан самарали фойдаланиш муаммоси алоҳида аҳамият касб этади.

Корхоналаримизнинг ускуна паркда ана шундай техника тобора кучайиб бормоқда. Рақамли программа билан бошқариладиган станоклар ҳозирнинг ўзидаёқ 1900 тадан ортиб кетди. 28 санокт корхонасида ана шундай техника бор. Беш йиллик охирига эса бундай станоклар сони қариб икки баравар кўпаяди. Ана шу энг янги техниканинг имкониятларидан қониқарсиз фойдаланилмоқда. Кўпгина рақамли программа билан бошқариладиган ускуналарга техникавий-иқтисодий зарурат бўлмаса ҳам, буюртма берилмоқда ва сотиб олинмоқда, ахир, бу урф бўлган деб шундай қилинмоқда ёки юқори ташкилотнинг хоҳиши ва талаби билан бундай ускуналар сотиб олинмоқда. Бунда ишга тушириш, соғлаш ишларини ўтказиш 3 ойдан то 15 ойгача қўзғиб юборилмоқда.

Айрим корхоналарда ускуна олингандан кейингина ундан қандай фойдаланиш ҳақида бош қотирмоқда. Таҳлил шундан далолат бериб турибдики, «Ташсельмаш», «Таш-текстильмаш» заводларида, «Сигнал» ва Тошкент трактор заводи бирлашмаларида рақамли программа билан бошқариладиган станокларни ишлатиш белгиллаб қўйилган топшириқнинг яримдан ҳам ортмайти. Бу станокларнинг анча вақт бекор туриб қолишига йўл қўйилмоқда. Одатда бу станоклар нари бора бери смена ишлатилади.

Аҳвол шундай экан, янги техникани жорий этиш шу таҳдидга ташкил этилган экан, планда қўзда тутилганидек, иқтисодий самара олиш, ходимларнинг қўли бўшаши ва меҳнат унумдорлигининг ортishi бўлган бир қанча корхоналарда бунинг акси бўлган натижалар олинаётганлигига ҳайрон қолмасамиз ҳам бўлади. Ўтган йили Тошкент трактор заводи рақамли программа билан бошқариладиган 20 станок фойдаланишга топширилгани тўғрисида ҳисобот берган бўлса ҳам, фойда 32 минг сўм ортishi ўрнига 90 минг сўмликдан, кўпроқ эён кўрди.

Батзилларга бу масалалар соф ҳўжалик масалалари бўлиб туялар. Йўқ, бундай эмас! Қайта куриш шароитларида бу масалалар сиёсий характер касб этади. Партия комитетлари ва ташкилотлари худди ана шундай позициялардан туриб кадрлар фаолиятига баҳо бериш керак.

Шуни аниқ-равшан ўқиб олиш керакки, ишлаб чиқариш самарадорлигини, унинг автоматлаштириш даражасини ошириш, илмий-тадқиқот ва лойиҳа ишларини оптималлаштириш кўп жиҳатдан ҳисоблаш техникаси воситалари билан нечоғли жиҳозланганликка боғлиқдир. Ҳозир шаҳардаги 123 корхона ва ташкилотда 197 та ҳисоблаш машинаси, 148 та бошқарувчи ҳисоблаш комплекс, мингдан зиёд шахсий компьютер ва микро ЭХМлар ишлатилмоқда.

Бу ҳайла катта потенциалдир. Шуни айтиш керакки, ЭХМнинг нархи 504 минг сўмдан торттиб бир ярим миллион сўмгача туради, умуман шаҳардаги ҳисоблаш қувватларининг асосий фондлари қиймати 200 миллион сўмдан ортиб кетди. Аммо қимматбаҳо ускунадан ҳўжасизларча ва ниҳоятда нораціонал фойдаланилмоқда.

Нормативга кўра ЭХМдан ҳар неча-кундузда 15 соат фойдаланилиши керак, 1987 йилда «Ташсельмаш», «Миконд» заводлари, Ўзбекистон ССР Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг республика ахборот-ҳисоблаш марказида, 2-побавал фабрикасида ЭХМларнинг ўртача бир кунлик ишлаши 5 — 8 соатдан ортади.

Гарчи айрим ҳўжалик раҳбарлари ҳисоблаш марказлари борлиги тўғрисида фахр билан гапирсаларда, бу марказлар асосан

бухгалтерлик ўқети ва ҳисоботи, омборлардаги моддий ресурслар сафини назорат қилиш вазифаларини ва бошқа бир қатор вазифаларни ҳал этмоқдалар. Айни вақтда истиқболли планлаштириш вазифалари, оптималлаштириш ва иқтисодий тидаги вазифаларни адо этиш ўсаётгани йўқ. Бошқача қилиб айтганимизда, ЭХМдан жуда жўн ҳисоблаш ва нўсха кўчириш қўрилмаси сифатида фойдаланмоқдалар. Яна шунчи ҳам айтиш керакки, бир қанча раҳбарлар бошқарув аппаратини қисқартириш йўлидан боришни истамётганликларига дуч келмоқдамиз. Ҳақдан эиёд кенгайиб кетган эси бюрократик маҳкамаларга шу қадар маъқулланининг боиси бор албатта, ана шундай бюрократик машина муҳим, зарур ва у ишлаб чиқариш жараёнига таъсир ўтказида деган таассурот турдиришга имкон беради.

Бошқарув аппарати функцияларининг бир қисми ҳодимлар соини анча қисқартиришга, ушбу ҳодимларнинг техникавий ишининг катта ҳажимидан ҳоли қилишга, масалаларни ҳал этишда ноҳолис иш юритишни камайтиришга, баъзан эса айрим шахсларнинг бюрократизмини камайтиришга қодир бўлган ҳисоблаш техникасида ўтказилиш бундан ана шу босқанда истамётган қўринадилар. Партия ташкилотлари ана шу қўниятни назарда тутишлари керак.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг янгилашши ва даражаси фан-техника, тараққиёт ютуқларидан фойдаланишни белгиловчи мезондир.

Мазкур беш йилликда шаҳарда ўз параметрларига кўра, жаҳондаги энг яхши намуналарга жавоб берадиган бир қанча буюмлар яратилиб, қўлаб ишлаб чиқилмоқда. Булар орасида «Средазэлектроаппарат» ишлаб чиқариш бирлашмасининг атом электр станцияларига мўлжалланган бошқарув панеллари, «Подъёмник» бирлашмасининг кўпроқ электр крани, «Компрессор» заводининг компрессор станциялари бор.

Аммо илгари бўлганидек ҳозир ҳам бундай мисол битта-яримта ҳолос. Бу аҳвол бизни ташвишга солмоқда. «Машхлопок» давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси корхоналарининг ишини олайлик. Бу заводлар ишлаб чиқараётган маҳсулот даражаси кўп жиҳатдан пахтачилик комплекси тақдирини белгилаб беради, республикамиз учун пахтанинг аҳамиятини шарҳлашга ҳоҳат бўлмаса керак. Пахта қишлоқ ҳўжалигимиздаги асосий экин, пахта миллий даромад ва социал тараққиёт имкониятларидир.

Шаҳардаги машинасозлик корхоналари, лойиҳа ва конструкторлик ташкилотлари қишлоқ аҳли олдида қарздор бўлиб қолмоқдалар. Республиканинг пахтачилик ҳўжаликлари ихтиёрига ҳанузгача ишончи экин, парвариш қилиш ва терим техникаси йўқ.

Трактор заводида Т—28 X маркали ниҳоятда эскириб қолган техника ўрнига 100 от кучли двигатели бўлган трактор яратиш ишлари 10 йилдан кўпроқ вақтдан бери давом эттирмоқда. Аммо давлат синовлари тақлиф этилаётган конструкциядаги янги тракторни қўлаб ишлаб чиқаришга тавсия этиш мўмкин эмаслигини кўрсатади.

«Ўзбексельмаш» заводи эса пахтачилик учун машиналар давлат махсус конструкторлик бюроси билан ҳамкорликда бундан етти йил муқаддам назорат етувчи электрон қўрилма билан жиҳозланган янги селляни ясаб, қолхоз ва совхозларга етказиб бера болади. Электрониканинг қўланилиши машина нархига ҳам дарров таъсир этди. Янги техниканинг дастлабки туркуми илгаригисига қараганда уч баравар қиммат сотилди, селлянинг ўртача нархи эса икки баравар қимматлашди. Афсуски, жорий этилган янгилик экин ишларига сиғди ўзгартирилган бўлишига олиб келмади. Селляларни даво ишларига қўлаб синаб қўриш янги машинанинг мукамал эмаслигини кўрсатади. Оқибатда ҳўжаликлар уни сотиб олишдан воз кечдилар ва бу машинани ишлаб чиқариш тўхтайтиди. Ҳозирги вақтда давлат агроасаноат комитетининг базаларида бозори касод бўлган 5 мингдан кўпроқ селля йиғилиб қолган.

Янгилидан яратилаётган техника конструкторлик ишлари босқичидаёқ маънавий жиҳатдан эскириб, пишқи-пухталиги, иш ресурси ва тежамкорлик жиҳатдан энг яхши намуналардан орқада қолаётганлигига нима эса бўлади. Ўз ўлчамларига кўра, олий категорияли кирган маҳсулот ҳам барча томондан эътироф этилган жаҳондаги энг яхши намуналар билан рақобатга қодир эмас.

Ҳозир шаҳар машинасозлик комплексида СССРда биринчи бор ўзлаштирилган маҳсулот салмоғи мамлакатдаги ўртача кўрсаткичдан икки баравар кам, бу маҳсулот энг муҳим турларининг бешидан бир қисминга жаҳон техникавий даражасига мос тушади. «Миконд», электрон техника заводи каби корхоналар кудратли ишлаб чиқариш потенциалига эга бўлсада, ўтган йил якунларига кўра, ана шундай маҳсулот салмоғи 4 процентдан камроқ бўлди. «Ўзбексельмаш», «Ташэлектромаш» ва агрегат заводларининг ва бошқа бир қанча корхоналарнинг маҳсулотли жаҳон стандартлари билан рақобат қилишга умуман қодир эмас.

Ишлаб чиқаришнинг техника даражаси пастлиги муайян босқичда янги туркумдаги техникани қўлаб ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга ров бўлади. Битта мисolini айтиб ўтайлик. Экскаватор заводида халқ ҳўжалигига планига кўра, 1988 йилда янги гидравлик экскаваторларни ишлаб чиқаришга киришилди. Синовлар мазкур машина ўзининг техникавий сифатларига кўра чет элданги намуналардан қўлтамаслигини ва рақобатга қудирлигини кўрсатади. Аммо заводнинг техникавий жиҳозлаиши дуруст бўлмагани сабабли бу машинани қўлаб ишлаб чиқариш мўмкин эмас. Корхонани тубдан қайта жиҳозлаш талаб этилади. Шу босқанда ҳам янги экскаваторни ясашга киришиш беш йилликнинг охирига сурилиб кетди, оқибатда халқ ҳўжалиги прогрессив юксак унумдор техникани кечикчи олади. Мазкур корхона ва шаҳардаги бошқа корхоналарнинг партия ташкилотлари ҳўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблаг билан таъминлашга ўтишининг жўн бўлмаган шароитларига, корхоналар ўртасида беллашув кучайиб бораётган шароитда меҳнат коллективларида, уларнинг кенгашларида ва ҳўжалик раҳбарларида келажакни олдиндан кўра билиш, маҳсулотнинг эртанги кун рақобатига дод бера олиши ёки дод бера олмаслигини ҳис этиш тўғрисида тарбиялашлари лозим.

Ҳозирнинг ўзидаёқ 71 санокт корхонаси ҳўжалик юритишининг янги шароитларида ишламоқда, улар шаҳар саноат маҳсулотли умумий ҳажмининг яримдан кўпини бермоқда.

Эндиликда реконструкциялаш ва техникавий

қайта жиҳозлаш имкониятлари бевосита корхонанинг фойда кўриб ишлашга боғлиқ бўлиб қолмоқда. Айни вақтда мукамал, рақобатга қодир бўлган маҳсулот ишлаб чиқариш имкониятини берадиган ишлаб чиқаришнинг юксак техникавий даражасигина муттасил фойда олишни таъминлаш мўмкин.

Ўзини ўзи маблаг билан таъминлаш шароитида ишлаётган корхоналар фаолиятини таҳлил этиш шундан далолат бериб турибдики, ушбоқлиқ билан тайёргарлик ишлари ўтказиладиган тўфайли уларнинг айримлари шартномавий мажбуриятларини бажариб, планга қўшимча фойда олишга муваффақ бўлдилар. Бу эса шу йўсунда иқтисодий рағбатлантиришнинг зарур фондларни вукудга келтириш ва ишлаб чиқаришни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш учун қўшимча маблаглар ажратиш имкониятини бериб. Бундан корхоналар орасида «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номли тивуучилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, чарм-талатерия буюмлари ва спорт товарлари ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Ташсельмаш» заводи коллективлари ва бошқа коллективлар бор.

Аммо ҳўжалик юритишининг янги шароитларида ишлаётган шаҳардаги бир қанча корхоналарнинг иши тавишш тугдирмоқда. Ярим йиллик якунларига кўра, 71 корхонадан 11 таси маҳсулот етказиб бериш планини адо этмади, саккизтаси ишлаб чиқариш ҳажмини камайтириб юборди. Ана шундай қониқарсиз иш сабабли меҳнат коллективлари фойданинг бир қисмидан, яъни 8,5 миллион сўмдан маҳрум бўлиб қолдилар.

Даромаддан акраб қоллишининг боиси нимада? Бу, аввало, партия, касабга соиз ташкилотлари ҳўжалик юритишининг янги шароитларига ўтишга тайёргарликда йўл қўйган нуқсонлари, коллективларда янгица иқтисодий фикрлашни қарор топтиришга, мазкур коллективларнинг меҳнат иштирокчи муносабатини, ишлаб чиқаришнинг ҳўжайини тўғйсунин камол топтиришга етарлича эътибор бермаганликлари оқибатидир.

Яна бир қарра шунчи таъкидлаш керакки, бундан бўён даромадга қараб буюмда бўлади. Фойда — бу тараққиёт фондлари, бу социал масалаларни ҳал этиш йўли ва ходимларнинг моддий фаровонлигидир. Бугунги ҳикмат содда: фойда қўраётган корхона яшайди, фойда кўрмаса синади. Ҳозирнинг ўзидаёқ «Средазэлектромаш», «Средазэлектроаппарат», «Ўзвотчермет» бирлашмаларида, Тошкент лак-бўёқ заводи ниҳоятда мураккаб молиявий аҳвол содир бўлди. Шунчи рўй-рост айтиш керакки, агар банк қўшимча кредитлар бермаса, бу корхоналарнинг айримлари синган бўлур эди.

Партия ташкилотлари ўз корхоналари оғир молиявий аҳволнинг сабабларини баътарсиф ўрганиб чиқишлари билан сарф-харажатларини омилкорлик билан сарфлашлари қайта куриш ишига бек-қош бўлишлари, одамларга камчиликларни тезроқ бартараф этишга, ишни расамади билан йўлга қўйишга ердан беришлари керак.

Ҳолисона туриб, шунчи ҳам айтиш керакки, реконструкциялаш ва техникавий қайта жиҳозлашга фойдалан ажратмаларнинг белгиллаб қўйилган нормативлари миқдори ҳам таъсир этади. Иқтисодий ҳисоб-кичёблар шундан далолат бериб турибдики, резина-техника буюмлари заводи, «Ўзбексельмаш» бирлашмаси, енгил металл конструкциялари заводида фойдалан ажратмаларнинг белгиллаб қўйилган миқдори мазкур корхоналарнинг реконструкция қилиш ва техникавий қайта жиҳозлашга зарур бўладиган миқдорларга ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондларини вукудга келтиришга имкон беради.

Лак-бўёқ заводида беш йилликнинг охиригача бўлган давр учун ҳисоблаб чиқилган фойдалан давлат бюджетига ва СССР Химия саноати министрлиги резервига ажратмалар нормативи 93 процент қилиб белгиланган. Фойданинг корхона қўлида қолган қисми ишлаб чиқаришни ривожлантириш социал масалаларини ҳал этиш учун сира-сира етарли маблағи равшандир.

Марказий органларнинг қўлчилик ходимлари ялли кўрсаткичларга «ешиб» олганликларини, маъмуриятчилик қилишгаётганини, ҳўжалик юритишининг иқтисодий методларини буйруқбозлигининг ниқобланган формаларига айлантиришга уринаётганликларини сезиб турибсиз. Корхоналаримизнинг раҳбарлари эса нўноқлик қилиб ҳўжалик ҳисоб-шароитларига ишлашга тайёр эмаслигини кўрсатиб қўймоқдалар, корхоналар ва бирлашмаларига бериб қўйилган ҳуқуқлардан кўпичча дуруст фойдаланилаётгани йўқ, ҳўжалик юритишининг янги методларини ўзлаштириш иши секинлик билан бормоқда.

Ҳозирги кўндалги вазифа янги иқтисодий механизмни тула ишга солишдан, унинг кўринишлари ва имкониятларидан самарали фойдаланишдан иборат. Резина-техника буюмлари заводи коллектив ижара пудратини жорий этди, ҳўжалик юритишининг ана шундай формасида давлат корхонасининг барча ускунаси ва оборот маблаглари узоқ муддатга вақтинчалик коллектив ихтиёрига ўтказилди. Ижара шароитида коллектив бутун ижара даври учун ҳўжалик юритишда тула еркинликка эга бўлади. Бунинг фойдаси нимада? Коллектив бюджетга ажратмаларни ижарага олиш қуналирёёқ аниқ билиб олади, бундан ортиқча даромад эса коллектив қўлида қолади. Ҳўжалик ҳисобининг иқтинки моделидан фарқли тарзда ижара усулида юрелидан коллектив ихтиёридаги пулларни тақсимлаш нормативлари белгиланмайдил. Ижара пудратига ўтган Москва областидаги корхоналар тажрибаси шундан далолат бериб турибдики, қисқа муддат қирида камчиликларга барҳам бериш, фойда кўриб ишлаш ва аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни анча қўлайитириш мўмкин.

Яна ҳам дадилроқ қадам ташлаб, рента-беллиги паст бўлган ва зарар кўриб ишлаётган корхоналар, цехлар ва участкаларни оперативларга ижарага бериш мўмкин. Бунда битта шартга риюя этиш лозим бўлади: давлат буюртмасига кўра тайёрланган барча маҳсулот давлат нархи билан сотилади, шундан қолган маҳсулот эса шартномага кўра сотилади. Бу одамларга ҳам, корхонага ҳам, кооперативга ҳам фойдала бўлади.

Халқ ҳўжалигига фан-техника тараққиётни жадаллаштириш учун курашининг олдинги маррасига илм-фан тўфайли еришилди. Сўнгги ўн йилликларда илм-фан тараққиётига неча юз миллион сўм сарфланди. Шаҳарининг илмий потенциалли бекёйс ўсди, бу ерда 26 минг илмий ва илмий педагогик ходим, 900 дан кўпроқ фан доктори ва 11 мингта яқин фан кандидати ишламоқда. Бу республикадаги илмий-техникавий кадрларнинг 60 процентидан кўпрогини ташкил этади. Шаҳар олимлари ядро физикаси, биология, математика

тика ва илм-фаннинг бошқа соҳаларидаги фундаментал ва амалий тадқиқотларда муайян натижаларга эришилдилар.

Аммо шаҳардаги илмий муассасалар ишига партиянинг принципаллик билан баҳо берадиган бўлсақ, шаҳар олимлари теран интенсивлаштириш негизан бўладиган техника ва технологиядан революцион ўзгаришларни ҳозирча тақлиф этишгаётгани йўқ. Корхоналарга кўпичча мавжуд технология жараёнларини қисман тақомиллаштиришга, айрим ишлаб чиқаришларда бир қанча тақомиллаштириш ва техникани модернизациялаштиришга қаратилган майда ечимлар тақлиф этилмоқда.

Шу ўринда биз регионимиз учун — ўткир муаммолардан бири, яъни янги туркумдаги пахта териш техникаси яратиш хусусида яна бир қарра тўхтаб ўтишимиз лозим бўлади. Сўнгги 20 йил ичид пахта териш машинасининг конструкциялари бобида ишлаб чиқилган ечимлар ҳосилини тула йиғиштириб олишдек энг муҳим агротехника талабига жавоб берамди. Бу кўрсаткич 70-йилларда ясалган машиналарда ҳозирги моделлардагига нисбатан юқорироқ бўлган эди. Бундан икки йил муқаддам ташкил этилган, юқори унумли пахта териш машинаси яратилиши лозим бўлган, тармоқлараро илмий-техника марнази ҳам реал натижа бергани йўқ. Ахир ҳозирнинг ўзидаёқ 4 миллион сўмдан кўпроқ маблаг сарфландику. Биз илмий тадқиқотлар узоқ давом этадиган иқидий жараён эканлигини тушуниб турибмиз. Аммо ўртоқлар ҳам сарфланган анчагина халқ маблаглари учун жаовобгарлиқни ҳис этишлари керак. Шунчи тан олин лозимга ўхшаб турибдики, эски конструкцияларни модернизациялаш ва таниш ёндашувлардан фойдаланиш зарур самара берамди.

XIX партия конференциясида таъкидлангандек илм-фан ҳали ҳам партия социалистик иқтисодий сисбатини ишлаб чиқариш ва амалга оширишга зарур қўламда жалб этилмаган. Бир жиҳатдан, олимлар ишлаб чиқаришнинг зарур эҳтиёжларига суствашилик билан жаов бераётган бўлсалар, иқтинки томондан, ишлаб чиқариш ходимларининг ўзи ҳам мавжуд илмий ечимлардан фойдаланишда ҳардамҳаёлий қилмоқдалар. Шу хусусда кўпгина мисолларни айтиб ўтиш мўмкин бўлур эди.

Қарий уч йилдан бери СССР Халқ Ҳўжалиги Ютуқлари Кўргазмасининг медаллари билан таъдирланган «материалларга ишлов беришининг электр эрозия усули»ни жорий этишга самарасиз уринишлар бўлмоқда. Бу усул ниҳоятда қаттиқ материалларда чуқур тешик очиш имкониятини беради. Швейцариядаги фирмалардан бири ана шу усулни қўлаш учун лицензия сотиб олди, капиталистик мамлакатлардаги бир қанча етакчи компаниялар, иттифоқдош республикаларнинг кўпгина корхоналари бу усулга қизиқиб қарамоқдалар. Шаҳримиздаги В. П. Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Ташсельмаш» заводи, «Тошкент трактор заводи» бирлашмаси каби йирик корхоналар, гарчи бу корхоналарга олимлар мурожаат қилишган бўлса ҳам, бу гоёни қўлаб-қувватлашмади. «Алгоритм» заводигина шу йил ана шундай қўрилмани фақат бир нўсхада тайёрлашга қарор берди. Ҳўжалик ходимларимизда социалистик омилкорлик қачон қарор топади, ахир.

Биз илм-фан ва ишлаб чиқариш ўзаро ҳамкорлигининг формаси сифатида илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларига катта умид боғлаган эдик. Афсуски, уларнинг кўпчилиги ўз юмшларини бажармайтилар, «Ўзбек проектемебель» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, асосан сериали мебеллар туркуми ни ишлаб чиқаришни давом эттирмоқда. «Силикат» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва «Ўзметспром» аслида муस्ताқил илмий тадқиқотлар, ўтказмайтилар ва соф ишлаб чиқариш фаолияти билан машхурдирлар.

Шаҳар олий ўқув юртларининг салмоқли илмий потенциалли ҳам дуруст ишга солинган. Илмий-тадқиқот ишлари тематик планга киритилган қўлчилик ишлар юзаси, мавзуси саёз, улар ишлаб чиқариш эҳтиёжларидан узоқда бўлиб, ресурсларни тежаш муаммолари билан шуғулланмапти. Саноат буюртмасига кўра бажарилаётган илмий-тадқиқот ишларидо профессор-ўқитувчилар составининг учдан бир қисминга иштирок этмоқда.

Илмий муассасаларнинг бошлангич партия ташкилотлари илмий ходимлар, раҳбар коммунистларнинг сўйқаси чиққан фикрлаш тарзини бартараф эта олмайтилар, илм-фан бевосита ишлаб чиқариш кучига айланиб бераётганлиги ва бизнинг олдинга қараб қилаётган ҳаракатимиз кўп жиҳатдан илм-фанга боғлиқ эканлигини назарга олиб, илмий ходимлар ва коммунист раҳбарларни шу йўналишларнинг актив тарафдорларига айлантириш партия ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

Илмий муассасалар ҳўжалик ҳисобига ва шартномавий негизларга дадиллик билан ўтишлари лозим. Ўз ҳаракатларини ўзи қоллаш ва ўзини ўзи маблаг билан таъминлаш принциплари завод илм-фан фаолиятида ҳам, илм-фаннинг олий ўқув юртида ҳам ва академия секторидоги соҳалари фаолиятида ҳам устуллик қилиши керак. Партия комитетлари бу ишга бошчилик қилишлари лозим.

Фан-техника тараққиётни жадаллаштириш вазифаларини ҳал этишда меҳнаткашларнинг иқидий потенциалли катта роль ўйнаши мўмкин.

Ишлаб чиқариш новаторларининг прогрессив техника ва технологияни яратиш, меҳнат унумдорлигининг ўсишини таъминлаш, маҳсулот сифатини яхшилаш, оғир меҳнат ва қўл меҳнати даражасини камайтиришга қаратилган ишланмалари тўфайли йилга 50 миллион сўм тежаб қозинмоқда.

Фақат ушунинг ўзидаёқ ихтирочилар ва рационализаторлар 20 мингдан кўпроқ рационализаторлик тақлифларини илгари сурдилар, ихтирочилик ва кашфиёт ишлари давлат комитетини халқ ҳўжалиги аҳамиятига молик бўлган кашфиётларга 937 та авторлик гувоҳномаси берди.

Келинг, биз халқ ижодкорлигининг ана шу чамасидан қандай фойдаланилаётганига назар таштайлик. Таҳлил шундан далолат бериб турибдики, йил бошида шаҳардаги корхоналарда ўртага ташланган рационализаторлик тақлифларининг 40 проценти назардан ўтказилмасдан қолиб кетган эди. Машинасозлик корхоналарида ана шундай тақлифлар кўпроқ фойдаланилмай қолмоқда. «Средазэлектромаш» бирлашмаси, «Таштекстильмаш», «Ташсельмаш» заводларида ўртага ташланган ҳар икки тақлифнинг биттаси

инобатсиз қолдирилмоқда. «Ўзбекхлопокмаш» заводида ҳар уч тақлифнинг биттаси, экскаватор заводида рационализаторлар тақлифларининг бештадан биттасининг қўриб чиқилмоқда. Шу босқанда ҳам сўнгги йилларда техникавий ижодкорликда иштирок этаётган меҳнаткашлар сони камайиб бораётганлигига ҳайрон қолмасамиз ҳам бўлади.

Илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқасини таъминлашда шаҳар партия комитети ҳузуридаги илмий-техника тараққиётга ерданлаиш кенгаши муайян роль ўйнамоқ

«Халқ хўжалигини фан ва техниканинг замонавий ютуқлари асосида техникавий жиҳатдан реконструкция қилишга доир КПСС XXVII съезди қарорларини шаҳар партия ташкилоти қандай амалга ошираётгани тўғрисида»

(Охири. Боши 1-2-бетларда).

Бу ўринда меҳнат коллективларининг кенашлари алоҳида ўрин тутadi. Партия ташкилотлари уларнинг актив ишини йўлга қўйиши, уларнинг диққат-эътиборини корхона социал тараққиётининг истиқболли ма-сала-ларига қаратиш лозим. Аммо ушбу кенашларнинг фаолиятини бугун биз тани-қиди руҳда баҳолаб эканмиз, шунинг қайд этишимиз керакки, улар халқ коллектив-ў-зини бошқаришнинг ҳақиқий органларига айлангани йўқ, бу кенашнинг аъзолари ўз ишларини, ҳуқуқ ва бурчларини қўйишга ду-руст тасаввур этмаётганлар. Меҳнат коллек-тивлари кенашлари халқ фан-техника та-раққиёти учун, ишлаб чиқаришни тубдан реконструкция қилиш учун қўрашнинг таш-килотчилиги бўлишгани йўқ. Биз ҳар бири-миз XIX партия конференциясида давлат ва партия органларининг функцияларини қайта тақсимлаш, уларни қарашли терри-торияда Советларнинг ролини ошириш тўғрисидаги масала нечоғлиқ ўтирил-кан билан кўтариб чиқилганлигини сездик. Ҳаёт-нинг ўзи сўзга эмас, балки амалда пар-тия ва давлат функцияларини белгилашни аниқлаб олишни тақозо этмоқда. Совет ҳо-кимиятининг шаҳар, районлардаги органлари яна бирон-бир алоҳида қўрсатмаларни ку-тиб ўтирмай ҳозирнинг ўзидаёқ янги стру-ктурани вуқудда келтиришга киришдишлари ва ўз зиммаларига эконо-микани қайта қу-риш масалаларини ҳал этишда раҳбарлик ролини олишлари керак.

Айтилганларга аён ясаб, шаҳар партия ташкилотининг демократиялаш ва ошқо-рак, ҳўжалик механизмининг тақомиллашти-риш, илм-фан ва техниканинг замонавий ютуқларидан кенг қўлданда фойдаланиш не-ғизида эконо-микани қайта қуришни сиёсий жиҳатдан таъминлашга оид ишнинг асосий йўналишларини қўрсатиб ўтиш мумкин.

Биринчидан: эконо-микани партиявий раҳ-барликдаги оғирлик марказини партия коми-тетларининг амалий ташкилотчилиги ва го-ярий партиявий иши изларига қўйириш. Бу иш бошлангич партия ташкилотларининг жангаворлигини ошириш билан, уларнинг ёшлари яшаб бўлган эскича ёндашувлар из-га тойиб кетишига йўл қўймаслик учун масъулият билан биргаликда қўшиб олиб борилиши керак.

Иккинчидан: меҳнат коллективларидаги коммунистлар орқали ишлаб чиқаришни бошқаришга барча меҳнаткашларни жалб этиш ишини қўйириш, уларнинг куч-гай-ратларини бирлаштириш, партиянинг иқтисо-дий ва социал сибасатини амалга ошириш юзасидан биргаликдаги фаолиятини уюшти-риш, бу соҳада тўлланган тажрибани ўзаро баҳам қўриш ва ундан тўлароқ фойдаланиш.

Учинчидан: қайта қуришнинг муқаррарли-гини таъминлашда кадрлар сибасатини ўт-казиш лозим. Кадрларни танлаш ва жой-жой-га қўйишни меҳнаткашлар коллективлари билан кенгашиб ва доимо алоқа боғлаб ош-кора амалга ошириш лозим. Ҳўжалик фа-олиятидаги реал қайта қуриш учун, ушбу қайта қуришнинг социал, тарбиявий, сиёсий натижаларини ҳисобга олиб коммунист раҳ-барларга нисбатан қатъий талабчанлик оши-рилиши керак.

Тўртинчидан: ҳўжалик раҳбарлари ва меҳнат коллективларини янгилаш иш-лаш, фан-техника тараққиёти неғизида ишлаб чи-қаришни интенсификациялаш, ишлаб чи-қарилаётган маҳсулотнинг асосий ўлчамла-ри бўйича жаҳон даражасига чиқишга. Уш-қимдонлик билан йўналиштириш лозим. Со-циаллик, тартиб ва интизом ҳўжалик раҳбар-лари ва меҳнат коллективларининг доимий фазилати бўлиши керак.

XIX партия конференциясида сўзга чи-ққан делегатлар ўзгариш жараёнида қийин-чилик ва эзидийлик билан бораётганлигини ва хотиржамлик, бепарволик учун ҳеч қандай асос йўқлигини таъкидлаган эдилар.

Сўнгра пленум қатнашчилари доклады муҳокама қилишга киришди. Тошкент Тўқимачилик комбинати бош директори **Б. Қ. Эргашев** ўз нутқида жумладан шун-дай деди: комбинатга ажратилган мўйлатига маблағлар асосан ишлаб чиқариш қувватла-рини янгилаш эмас, кенгайтиришга сарфлан-ди. Шу сабабли 30-йилларда ишга туширил-ган қувватлар аслида ўзгармай қолди. Ҳозир вазият ўнгилангича.

Корхона тезроқ самара олишни қўзғалаб, катта маблағларни сарфлайпти. Аммо аксар-ият ҳолларда реконструкция ишлари қу-рувчиларнинг айби билан қўзғиб юборилипти. Улар белгиланган муддатларга амал қилиш-магачти. Шунинг учун коллектив бу йил ни-малар қурилади-ю, келаси йили нималар қу-рилишини билмайди. Коллективлар рекон-струкция бошлангич олдидан қурувчиларнинг ўз ишларини қайта қуришларига тўла амин бўлишлари лозим, деб ҳисоблайман. Акс ҳол-да барча планлар барбод бўлади. Бу ҳўжа-лик юртишнинг янги шартлошларга улкан қийинчиликларни келтириб чиқарилади.

Нотиқ комбинатга кам ёрдам бераётган Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раҳ-барларини танқид қилди. КПСС Марказий Комитети аралашганидан сўнг комбинатга уч-кундан сўнг министр келиб, кўпгина масала-ларини ҳал этганини мисол тариқсида келти-рилди. Б. Қ. Эргашев ва шаҳар партия ко-митетининг секретари О. Х. Аскарония Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раис Ш. Р. Мирсаидов билан комбинат муаммолари ҳақида гап борган учрашувда эса аниқ ёрдам ўрнига умумий фикрлар бил-дирилди.

Тўқимачилик комбинати бош директори-нинг фикрига қараганда корхоналарнинг жалб этилаётган мутахассислар учун пўл-лаши ҳақидаги қарор ниҳоятда эрта қабул-қилинган. Комбинатда қилинган ҳисоб-китоб-ларга кўра коллектив молия пиланида кўзда тутилган 34 миллион сўм пўл тўлаш лоз-им. Шунинг учун мазкур масалани аниқлик киритиш керак. Буларнинг ҳаммаси айрим жиҳатлар ҳолос, умуман олданда тўқимачи-лик комбинатига аввалги шухратини қайта-риш учун ҳар томонлама амалий ёрдам талаб қилинади.

«СредазНИИГаз» катта илмий ходими **В. М. Тюгай** ҳўжалик ҳисоби шартотида иш-лашга ўтган илмий муассасалар дўч келган муаммолар устида тўхтади. Илмий муассас-аларни ҳўжалик ҳисобига ўтказиш ижроси ва бююртига ўртасидаги муносабатлар тар-тибга солимай, шартнома ишлари қиймати-ни белгилловчи норматив усуллари сибослан-ди. Тажриба шунини қўрсатмоқдаки, айрим корхоналар илмий-тадқиқотлар юзасидан шарт-номалар тузишни айтарли шўқ қўришмагачти.

пўл—меники, қанча истасам—шунча тўлай-ман, қабилида иш юритувчи «ҳўжайн»лар тариқда илмий ишлар, нормативлар, устама ха-ражатлар ва ҳоказолар қийматини пасайти-ришга уринишгачти. Шу сабабли ҳозирдоқ, қолган илмий муассасаларни ҳўжалик ҳисо-бига ўтказишга тайёргарлик дарида, ана шу муносабатларни тартибга солиш лозим. Ил-мий-тадқиқот институтларининг ҳўжалик ҳи-собига ўтиши ишланмаларининг илмий савия-си оширилиши учун моддий манфаатдорлик тартибга келтирилишига хизмат қилиши ло-зим. Ваҳоланки, барча илмий ходимлар бир хил шартотида қўйилган, иш сифатини яхши-лашдан моддий ва маънавий манфаатдор эмас. Шаҳар партия комитети ҳузуридаги илмий-техника тараққиётига ёрдам кенгаши ва ша-ҳар партия комитетининг фан бўлими илмий-тадқиқот институтлари ва шаҳар корхонала-рининг партия комитетлари билан биргалик-да ана шу муаммони ҳал этишлари керак. Эътиборни ҳўжалик ҳисоби шартотларида ишлайётган корхоналар учун маблағларни жо-рий этишдан олинганда самара истиқболда-гина қўзғатиладиган илмий-тадқиқотларга сарфлаш фойдали эмаслигига қаратиш зарур. Улар фанга сарфлаган ҳаражатлари уша йи-лиёқ даромад беришини истайдилар, амалда эса жиддий илмий ишланмалар билан шу-ғулланганда бунинг имкони йўқ. Нотиқнинг фикрига қараганда, ушбу муаммони ҳал этишнинг бир неча вариантлари бўлиши мум-кин. Иланиш ишларини марказлашган усул-да молиявий таъминлаш, ана шу ишларни олиб бориш фондини ташкил этиш учун барча илмий шартномаларда 10 процент даража-сида резерв олиб қўйиш шулар жумласидан-дир.

Илмий муассасаларнинг ҳўжалик ҳисоби-га ўтиши жараёнида вуқудга келган муаммо-ларни ҳал этиш учун доимий ҳаражатдаги комиссияни ташкил этиш ёки шаҳар партия комитети ҳузуридаги илмий-техника тараққи-ётига ёрдам кенгашига ҳўжалик ҳисобдаги илмий муассасаларнинг ишларини умумлаш-тириш ва таҳлил этиш, барча муаммолар ма-сала-ларини аниқлаб, уларни ҳал этиш йўл-ларини белгилашни топириш ҳақида та-клиф киритилди. Бу шаҳар халқ ҳўжалиги-нинг барча тармоқларида фан-техника тарақ-қиётини жадаллаштиришга жиддий таъсир этиши мумкин.

Қўйишлов район партия комитетининг би-ринчи секретари **Н. И. Емельянов** кўп йил-лардан бери биринчи марта эришилган район-даги уй-жой, соғлиқни сақлаш, маданият-маш-сий объектлар қурилишининг қўламини қайд этиш билан бирга эътиборни бошбошдоқлик ва ижро интизомининг пастлиги, ишларни ташкил этишда, айниқса планлаштиришда ўз умрини ўтаб бўлган усуллардан фойдаланиш оқибатида капитал қурилишдаги ишларнинг аҳоли мураккаблигига қолаётганлигига жалб этди. Шу ўринда мазкур ишда тартиб ўрна-тиш, меҳнат ва моддий ресурсларни кўп со-ли объектларга сочиб юборилдиқ нухуш таж-рибага барҳам бериш учун шаҳар партия ко-митетининг секретари О. Х. Аскарония, ша-ҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари К. М. Тўлаганова қатъият, ўз-ўзини танқид этишмагачти.

Райондаги мавжуд илмий-техника потен-циали, тўлланган тажриба мураккаб вазифа-ларни ҳал этиш имконини беради. Аммо кўп-гина меҳнат коллективларида кадрларнинг ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини ошириш учун масъулиятни пасайтириб юбо-рилган, илмий ишланмалардан қонқарсиз фойдаланилгачти, асосий фондлар сусткашлик билан янгилаштири, ланти техника ва илгор технология жиуъятсизлик билан жорий этил-япти. Кўпгина корхоналарда бир хил замо-नावий жиҳозлар билан ёнма-ён оддий кўл меҳнати қийишб келаятган манзарани кузати-тиш мумкин. Бу биринчи навбатда лак-бўёқ, ёғочсизлик заводларига, грампластиккалар заводига, «Фан» босмахонасига тааллуқли-дир.

Илмий-техника революциясини амалга оширишда машинасозлик ҳал қилувчи роль ўйнайди. Районда талайгина ана шундай кор-хоналар бор. Аммо ушбу тармоқ имконият-ларидан ҳозирча қонқарсиз фойдаланилмоқ-да, аксарият машиналарнинг техник савия-си ва сифати жиддий эътирозларга сабаб бўл-моқда. Трактор заводига қоз от кучига эга бўлган тракторни ишлаб чиқариш пайсалга солиняпти, 100, 120, 150 от кучига эга бўл-ган тракторлар туркуминин ишлаб чиқаришга доир ўзгарувчан технологияни яратиш иш-ларининг натижалари ҳам қўришмагачти.

Шу билан бирга районда бошқача мисол-лар ҳам бор. Партия ташкилотлари ишга янгилаш ёндашган жойда натижалар ҳам қўй-қўриб турибди. Ҳўжалик ҳисобига ўтган коллективларда—экскаватор, машинасозлик, «Ташавтоматина» корхоналарида, техник хиз-мат қўрсатиш марказида меҳнат умумдорли-ги жадал суръатлар билан ўсиб бораляпти. Бу қўрсаткич ана шу корхоналарда 11,6 про-центдан 18 процентгача ташкил этади. Жа-даллаштиришга резервлардан фойдаланиш ҳисобига эришилган. Дастлабки босқичда од-дий тартиб ва интизомнинг ўрнатилганлиги яхшигина, хизматини ўтади.

Афсуски, кўпгина корхоналарнинг раҳбар-лари оғиздагина интизом ва тартибни, янги техника жорий этилишини ёқлайдилар, амалда эса бу ишлар билан шуғулланишмай-ди.

Н. И. Емельянов фан билан ишлаб чи-қаришнинг алоқасини мустаҳкамлашнинг баъ-зи натижалари ҳусусида тўхтади, фаннинг ишлаб чиқариш томон бўрилиши сўст, му-раккабликлар ва қарама-қаршилликлар билан бораётганлигини қайд этди. Фан билан иш-лаб чиқаришнинг интеграцияси қўзғилиб кел-таётганига қандайдир бююртилар эмас пар-тия актив, ҳўжалик кадрлари, мутахассис-лар, олимлар айбдор. Нотиқнинг фикрига кў-ра шаҳар партия комитети, унинг бюроси тариқсида йирик олимларнинг камлиги ўзини оқламайди. Улар пленумга ҳам жуда кам тақдир этилган. Мазкур муаммони чуқур ва жиддий ҳал этиш истаги бўлса ана шу ҳақда ўйлаб қўриш керак.

Нутқида ҳўжалик юртишнинг янги шарт-отларида ҳам министрликларнинг коман-дирлик аҳоли, уларнинг ҳўжалик ҳисоби бўғинининг ҳаётини маъмурий белгилаш ҳу-қуқи аслида ўзгармаганлигига алоҳида эъти-бор берилиди. Илгариндек корхоналарнинг тақдирини министрликка боғлиқ. Ниятлари ҳо-лис бўлса ажратманинг паст нормативини бе-ришди, натижада завод илгорлар сифидан ўрин этадилар. Бунинг акси ҳам бўлиши мумкин. Меҳнат коллективларига тўла му-стақиллик беришмас экан, муваффақиятлар ҳа-қида гапиринишнинг ўрни эмас.

«Ўзбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлаш-маси оператори **О. В. Стикайлов**нинг нутқи

бирлашмадаги ишларнинг аҳолига бағиш-ланди.

Бирлашманинг реконструкция қилишга талайгина маблағлар ажратилган эди, улар-ни биз беш йиллик мобайнида ўлаштириш-миз лозим. Министрлик биз учун план бел-гилади, аммо шунда агросаноат селюктари-миздан бош тортаётганлиги маълум бўлди. Завод эса янги цех қурилишини туталапти. Энди нима бўлди? Қурилишни «музлатиб» қўйишди, 4-йиғув цехидаги конвейер ёпила-пти. Ишчиларнинг ярмидан кўпини қисқарти-ришга, қолганларини бошқа цехларга жой-лаштиришга тўғри келди. Ишчилар ҳам мод-дий, ҳам маънавий зарар қўришди.

Давлат махсус конструкторлик бюросига «Қишлоқ учун зарур машинангиз борми?» деб мурожаат қилдик. У ерда эса елка қи-сишди. У ерда ўзи нималар билан шуғул-ланишгачти? Бошқармага, министрликка му-рожаат қилдик. Ҳамма ерда бир хил: сиз учун ҳеч нарсаси йўқ, деб жавоб беришди. Ми-нистрликда биз учун план тузилаётганда ни-малар ҳақида ўйлангач? Агар машина жаҳон стандартлари талабларига жавоб бермаса, ишда ўзини оқлама-са, қишлоқ меҳнаткашла-рининг ахтиёжиги бўлмаса нима учун завод раҳбарлари ва ишчилар айбдор бўлиб чиқа-ди, планлаштирувчи ва планларнинг бажари-лишини талаб қилувчи, ана шу машина-ларнинг конструкциясини яратувчи ўртоқлар соф виждон билан бир текканда қолаверадими? Ваҳоланки, биринчи навбатда ана шулардан талаб қилиш лозим.

Яқинда Тошкентда қишлоқ ҳўжалиги ма-шинасозлиги раҳбарларининг агросаноат хо-димлари билан кўпмуса кенгаши бўлиб ўтди. Унда биз қандай техника ишлаб чиқариши-миз лозим, деган савол берилди. Жавоб бе-ришни ваъда қилишган эди, аммо ҳали ҳам сукут сақлашгачти. Бизда бююртилар портфе-ли бўлмас экан, далаларда керак бўлган қай-си техникани ишлаб чиқаришни танлаш им-конига эга бўлмас эканмиз азият чекаверамиз. Бунинг учун эса ҳар бир заводда мустақил конструкторлик бюроси бўлиши керак. Шун-да биз денгиз бўйида эҳсонини кўтиб ўти-рмаймиз.

«Ташантеҳназмонтаж» трестининг бошқарув-чиси **Г. В. Аванесов** коллективга пудрат усу-лига, ўз-ўзини бошқариш ва тўла ҳўжалик ҳисобига ўтиш қандай имтиёзлар берганлиги ҳақида ҳикоя қилди, аслида аввалги мавжуд қувватлар билан, аввалги моддий-техника базаси билан партия ташкилотининг усталик билан олиб борган ташкилий ва сиёсий иш-лари ҳисобига ишчи ва мутахассисларнинг фаолиятини оширишга, ахшигина натижаларни кўлга киритишга муваффақ бўлинганини таъкидлади.

Шу билан бирга коллектив олдиди кўпгина муаммолар ҳам турбди. Санитария-техника жиҳозлари заводини ва пайвандаги ҳўжали-ги паркни техника билан қайта жиҳозлаш шулар жумласиданди. Улар ҳозир энг ол-дий талабларга ҳам жавоб бермайдн. Сан-итария-техника жиҳозлари заводи паркдаги 400 дастхондан 150 таси жисмонан ва маъ-навий эскирганлигини айтиб ўтишнинг ўзи етарли бўлса керак. Электр пайвандаги аппа-ратларининг 50 проценти ҳам янгилашга та-қозо этади.

Завод ишчиларини кўпгина асбоблар билан таъминлаш ҳам муаммо бўлиб қолди, бугун-ги кунда уларни топиб бўлмайди. Трест бош-қармаларининг монтаж бригадаларни слесар-лик асбоб-ускуналари билан 10—20 процент таъминлаган.

Моддий-техника таъминоти, аниқроғи унинг бир маромда бўлиши ҳам муҳим муаммолар-дан биридир. Чўнки календар йили мобай-нида узиллишлар ва камчиликлар бўлиб тура-ди. Бу нутқи планлаштириш билан боғлиқ, унга трест ўз измини ўтказмоқчида, ҳўжалик ишчи омиларини ҳам ишга тушира олмайд-и.

Октябрь район ижроия комитетининг раис **Х. М. Усмонова** ўз нутқида муҳокамага қўйилган масалани ҳал этишга доир ишларга айрим ҳулосалар ясади, илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш вазифаларини амалга оширишда халқ депутатлари район Советларининг, район ижроия комитетининг роли ҳақида ҳикоя қилди.

Мисол тариқсида «Малика» бирлашмаси келтирилди. Ўтган йили бу ерда бош корхона реконструкциясини ниҳоятга етказилиб, 8,6 миллион донга ички трикотаж буюминин ишлаб чиқарувчи қувватлар ишга туширилди. Бир-йўла бутун ишлаб чиқаришни техника билан қайта жиҳозлаш олиб бориляпти, маънавий ва жисмонан эскирган ускуналарини янгилашга бир миллион сўмдан зиёд маблағ ажратилган. Буларнинг ҳаммаси шу йилининг ўзида халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришнинг 1985 йилга нисбатан 46 процент қўйатириш им-конини берди. «Малика» коллективни Бутун-иттifoқ трикотаж саноати илмий-тадқиқот институтининг Тошкент филиали билан яқин ҳамкорликда ишляпти. 6 та юкори унумли лента конвейерининг жорий этилиши ана шу ҳамкорликнинг самараси бўлди. Республика Ёнгил саноат министрлигининг марказий лойи-ҳа конструкторлик технология бюроси билан ҳамкорликда тикувчилик ишлаб чиқариш бир-лашмаси, кўн-мўйна заводи, чарм-галатерия ва спорт товарлари бирлашмаси каби корхоналарда қўл меҳнати салмоғини камайтириш-га доир комплекс тадбирлар ишлаб чиқилди ва жорий этилди. Беш йилликнинг охирига бориб районда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳаж-мининг бутун ўснатишга меҳнат умумдорлигини ошириш аэвазига эришилди.

Илмий-техника ютуқларини ишлаб чиқа-ришга жорий этишга доир тадбирлар фақат планлардагина эмас меҳнат коллективларининг маъмурий билан коллектив шартномалари-да ҳам ўз ифодасини топаляпти.

Аммо бу йўналишда дастлабки, атак-чечак қадамлар қўйилди, ҳолос. Сабаби, район те-рриториясида 12 илмий-тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик институтлари жойлашган, улар район корхоналарига кўпроқ ёрдам бе-риши мумкин; Аммо ҳали бунга эришилгани йўқ. Бунинг учун айб энг аввало район Со-вети ижроия комитетига, унинг раиси зим-масига тушади.

Ижроия комитети инерция кўчи билан иш-лаб чиқариш ва хизматлар ҳажминини кўпай-тириш билан боғлиқ кундалик масалалар билан шуғулланишда давом эталяпти, бунга қандай амалга ошириш, ички резервларни қандай қилиб топиш ва улардан рационал фойдаланиш билан кам қизиқашпти.

«Средазсель» бирлашмаси совутиш қу-рилмаларининг машинистси **В. Н. Вольва** бирлашмада янги кабель маҳсулотларини жо-рий этиш мушкулчиликлари ҳақида ҳикоя қил-ди:

— Ҳўжалик муносабатларининг ҳозирги мавжуд системасида бирлашма янги буюм-ларни ўлаштириш ва ишлаб чиқаришдан манфаатдор эмас. Бугунги кунда унинг маҳ-

сулотларини истеъмоличилар чекланмаган миқ-дорда ҳарид қилишгачти. Шунинг учун фан-техника тараққиётини жадаллаштириш бутун эконо-микани яқин қайта қуриш билан боғлиқ. Электр саноати министрлиги 1985 йилда бир-лашман беш йиллик мобайнида техника бил-дан қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилиш учун 32 миллион сўм ажратишни планлаш-тирган. Тадбирлар пилани тузилиб, тасдиқлан-ган эди. Шу билан тамом-вассалом: бугунги кунгача корхонага бир тийин ҳам ажратил-гани йўқ. Бирлашма фожиали аҳолига тушиб қолди. Техника билан қайта жиҳозлаш амор-тизациядан ажратмалар ҳисобигагина олиб бо-риляпти. Ускуналарни соз ҳолда сақлашга доир рационализаторлик ишлари, технология жараёнларини тақомиллаштириш тақдирини ҳал этмайди. Муаммолар талайгина. Шу ўринда амалий ёрдам ва мадад зарур. Чўнки ускуналарнинг ярми яросиз ҳолга келган, 20 процентдан зиёдроғи 20 йилдан бери ишлати-лаётган бўлиб, баланс қийматига эга бўлмаган вазиятда нормал меҳнат қилишининг имкони йўқ.

Сергели район партия комитетининг бири-чи секретари **Г. Л. Зарубин** район бўйича таҳлил ўтган уч йил мобайнида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда сезиларли ўзгаришлар бўлмаганлигидан далолат беради, деб таъкидлади. Табиийки, нима учун эконо-мика ҳамон турғун ҳолда қоляпти, фан-тех-ника тараққиётига бепарво, деган саволга жавоб бериш керак.

— Менинг назарим, — деди нотиқ, — асосий сабаб — партия ташкилотининг иқтисо-дий ислохотини амалга оширишдаги ўз роля-ларини баҳолай олганлари йўқ. Агар демок-ратиялаш, ошқоралиқни оширишнинг айрим йў-налишлари бўйича олга томон сезиларли сил-ниқ рўй берган бўлса, иқтисодий ислохотнинг бориши жиддий равишда ортли қолди. Бу эса фақат эконо-мик соҳасидигина эмас сибасатда ҳам жиддий оқибатларга олиб келиши мум-кин, чўнки ҳақиқий ҳўжалик ҳисоби билан мустаҳкамланмаган демократиялаш бошқари-лайдиган анархияга ўсиб ўтиши мумкин. Ёки биз уни асли маъмурий чора-тадбирлар билан тизгинлашга мажбур бўламиз. Унис ҳам, бунинг ҳам бўлмаганлиги маъқул. КПСС Марказий Комитети ишлаб чиққан ягона тўғри йўл — тўб иқтисодий ислохотини жамият ҳаё-тини кенг демократиялаш билан қўшиб олиб бориш йўли бор.

Аслини олганда район ёки шаҳардаги бирор бир корхонадаги таъсирчан ҳўжалик ҳисоби ҳақида умуман гапириб бўлмайди. Берилган нормативлар маблағларини марказлашган усул-да қайта тақсимлашнинг янги қўрилиши бўл-ди ҳолос, 100 процентли давлат бююртимаси улгурчи савдо йўлидаги мустаҳкам тўсиқ бўлиб қолди, корхона мустақиллигини банди-лаб ташлади, ҳамон сарф-ҳаражат механизми ва текисчилик қўлаб-юналияпти. Бу шу сабаб-ли рўй бердики, ҳўжалик юртишнинг янги шартлошларига ўтиш аслида министрликлар ва идоралар ҳўқмига топириб қўйилди.

Вирторта ҳам корхона ичкини, янада про-грессивроқ ҳўжалик ҳисоби моделини қабул қилгани йўқ, бирортаси ҳам 100 процентли давлат бююртимасига қарши чиқмади, ҳўжалик ички ҳисоби ҳар ички оёғига оқсаяпти. Бусиз эса шахсий, коллектив, давлат манфаатларини бирлаштириш, одамларда меҳнатга янгича муносабатни тарбиялаш мумкин эмас.

Шаҳар партия комитети, район партия ко-митетлари ҳўжалик юртишнинг янги усул-ларини жорий этишга чинакамга киришиш-лари лозим. Фойда келтирмаётган корхона-ларни кооперативлар ихтиёрига бериш, смена давомида ишлатилмайдиган ускуналарни ко-оперативларга топириш, ижара пудрати бўй-ича ишларни олиб бориш лозим. Районда бундай ишлар бошланган. Резина-техника бўюмлари заводи меҳнат коллективни кенгаши корхонани ижара пудратига олишга қарор қилди. Аммо дарҳол бош корхона — «Ўзбек-резинотехника» бирлашмасининг салбий реакцияси ва тегишли чоралар қуттириб қўй-гани йўқ. Коллективнинг жиддий кураш олиб бориши, бунда унга район, ҳаттоки шаҳар партия комитетининг ёрдами зарур бўлиб қолгани ахтирмоқдан ҳоли эмас. Умуман идор-равий азуғига нисбатан қатъий позицияни эгаллаш керак.

— Уч йил муқаддам республика партия-ҳўжалик активининг каттагина группаси Ле-нинград партия ташкилотининг «Интенсифика-ция-90» программаси бўйича фаолияти билан танишиш учун Ленинградга бориб келди, — деди сўнгра Г. Л. Зарубин. — Ушанда ҳамма ерда партия ташкилотларининг улкан ташки-лотчилик ишлари яққол қўрилиб турганлиги барчага қаттиқ таъсир этган эди. Бир талай методикалар ва адабиётларни қўлтиқ-лаган ҳолда, ўзимизда ҳам шундай иш-ни ташкил этиш қатъиятига тўлиқ ҳолда қайтган эдик.Аммо... аввалгила область партия комитетидан, сўнгра шаҳар партия комитети-дан қўрсатмаларни кутдик, бора-бора ҳамма нарсас унутиб юборилди. Албатта бунда ме-нинг ҳам айбим бор. Қўрсатмаларни кутиб ўтирмай ҳаражат қилишнинг мумкин эди. Аммо сафар қатнашчилари орасида О. Х. Аскарон ҳам бор эди. Шаҳар партия комитети эса кор-хоналарнинг янги техника бўйича йиғма план-ларини тузиш, неғадир уни жараандор «Про-гресс-90» программаси деб номлаш билан чекланди. Ваҳоланки мазкур программа билан фақат шаҳар партия комитетининг саноат бўлимида танишиш мумкин. Партия комитет-ларининг ташкилотчилик ролисиз фан-техника тараққиётида жиддий силкинишларга эришиш мушкул.

2-вагон депосининг провондиги **А. М. Ази-зов**нинг нутқи кун тартибига вувофиқ эмас-дек туюлганди, аммо унинг нутқи моҳияти пленумнинг бошқа қатнашчилари фикр-ўй-ла-ри билан тўғри келди. Нотиқ айрим раҳбар-ларнинг ўз қарорларини охиригача етказиб ўйламасликларни, қарорларининг иқросини назорат қилмасликларига доир мисоллар кел-тирди.

Жумладан, 1-шаҳар касалхонаси яқинида изларини қайта ётқиза бошладилар. Табиийки, пассажир транспорти ҳаракати тўхтабди қў-йилди. Оқибатда мингала тошкентликлар 40 даражали жазирамада 2—3 километр масофа-да жойлашган болалар поликлиникасига ва бош-қа муассасаларга пиеда қатнашга мажбур бўлидилар. Ишчилар эса эрталоб соат 9 да ишга келиб кечқурун соат 6 да объектдан қайтишарди.

Бундай мисоллар биргина эмас. Шаҳарда инженерлик коммунистларини ётқизиб, ремонт қилиш учун кўчаларни оёйлаб, ҳатто ундан ҳам кўп муддатга қазиб таш

Табриклайман, меҳрибоним!

Марказий телевидение орқали 27 июль кунин кўрсатилган «Қайта куриш прожектори» УЗТАГ муҳбири Тимур Доғжининг Тошкентдаги 130-мактабда юз берган воқеалар ҳақида «Вечерний Ташкент» газетасида эълон қилинган «Виджон мезонида» мақоласига бағишланди.

Кўрсатув асосида Татьяна Черняева ўз касбдошини ҳолиси иш тутмаслигида айтади. Гўё у амалдорлар ва бюрократлар билан бир сафда туриб, қайта куришга тўқнаб қилаётган ва ана шу мактаб тўғрисидаги мақолада текширилмаган маълумотлардан фойдаланган эмас. Мақолада ўқувчиларга қўл кўтарилганлиги тўғрисида гап боради, лекин кўрсатув муаллифи умуман бу масалани бир чеккага йиғиштириб қўйиб, Тимур Доғжининг мактаб директори З. А. Долухановани ишдан бўшатиб, бу билан республика Маориф министрининг «топталган шон-шарафи учун қасд олиш» мақсадида баъзи педагогларга атайлаб тўхмат қилишда айблади.

Авалло асосий масалани равшанлаштириб олайлик: мактабда болаларни уришганим ёки уришмаганим? Ҳужжатларга мурожаат қиламиз.

«Қайта куриш прожектори» кўрсатувида Гена Шушариннинг отаси Владимир Федорович сўзи: «Мен унга (мақолага) мутлоқо қўшмайман, чунки унда шунчаки фактлар кўшиб ёзилган».

Хўрматли Владимир Федорович, агар бу фактлар нотўғри бўлса, у ҳолда сиз 2 февраль кунини нима учун мактаб директори ариза билан мурожаат қилдингиз? Уша аризагизда бундай ёзган эдингиз: «Ушамиз билан кўп марта суҳбатлашдик, ҳамма тафсилотларни аниқладик ва ўқитувчи ўлимизни атайлаб итариб юрмаган, деган хулосага келдик ва шу сабабли мактаб маъмуриятидан ўқитувчига жазо бермаслигини ўтириб сўраймиз».

Чамаси, Куйбишев район прокуратураси ўзининг 30 апрелдаги қарориди В. М. Крайсбергнинг ҳаракатларида «расмий жихатдан» Ўзбекистон ССР Жиноят кодекси 92-моддаси

белгилари кўза ташланишини тан олса ҳам, унга нисбатан жиноий иш қўзғатилмаганида мазкур ариза асосий роль ўйнаган бўлса керак. Шуниси таажубланарлики, Марказий телевидение муҳбири ана шу иш билан ташиштириб, Гена Шушариннинг касаллик тарихидан кўчирмани кўрмай қолди. Уша кўчирмада 12 яшар бола бош мисли лат ёб, касалхонага келтирилганлиги очикдан-очик ёзиб қўйилган.

«Қайта куриш прожектори» кўрсатувида Куйбишев район прокуратури А. Н. Крестовниковнинг гаплари ҳам кишини ҳайрон қолдиради. У бундай дейди: «Вечерний Ташкент»

директорлари, ўқитувчилари, пенсияга чиққан етарган педагоглардан тузилган комиссия ақт тузиб, унда жумладан, қуйидагиларни ёзган эди: «Меҳнат ўқитувчиси В. М. Мисюра сўнгги ўқув йили давомида ўқувчиларни, жумладан Андрей Рейсни ҳам бир неча марта урган, Афсуски, мактаб педагогика коллективи ва маъмурияти В. М. Мисюра болаларни урганлиги тўғрисидаги дастлабки сигналлар эшитилиши биланқон унга принципиал баҳо бермади ва ўқитувчига нисбатан ўз вақтида чора кўрмади. Жазосиз қолиш болаларга қўл кўтариш фактларининг такрорланишига олиб келди».

Бу комиссияга ишонмаслик, уни ҳам маъмурий-бюрократик аппарат билан жиноий алоқада деб шубҳаланиш мумкин, албатта. Биз район халқ маорифи бўлиmidан, шаҳар халқ маорифи бошқармасидан, Куйбишев район партия комитетидан олган расмий жавобларга ҳам ишонмаслик мумкин. Бу жавобларда мақолада келтирилган фактлар тўғри деб топишган ва қўрилган чора-тадбирлар ҳақида маълум қилинган.

Зеро, ана шу ҳужжатларнинг нусхалари «Қайта куриш прожектори» тўғрисидаги топирилган эди. Лекин улар эътиборсиз қолдирилди—ҳамаси улар прожекторларнинг схемасига мос келмаганига ўхшайди. Мактаб директори З. А. Долуханованинг Куйбишев район халқ маорифи бўлими мудири М. А. Рабинович номига ўз қўли билан ёзган тушунтириш хати нусхасини прожекторчиларга юборишга қолди. Ана шу тушунтириш хатида қуйидагилар ёзилган:

«Виджон мезонида» мақоласи мени чуқур азобга солди. Мисюрани ўз вақтида ишдан бўшатилиши талаб қилмаганим ва ишни тергов органларига топширмаганим, коллективда ю-

ралаш билан чекланиб қолганим учун қаттиқ изтиробдам.

Раҳбарлик қилишга ҳаққим йўқ, шу сабабли 1988 йил 12 март кунин директорлик лавозинидан бўшатилишни тўғрисида ариза бердим».

Этибор беринг: мақола газетда босилмасдан бир ой олдин ишдан кетиш тўғрисида ариза ёзилган. Шундай экан, «Қайта куриш прожектори» гўё мақола З. А. Долуханованидан ўч олиш учун ёзилган—деб тасдиқлиниши тўғримики. З. А. Долуханованинг тушунтириш хатидан кўриниб турибдики, мақола босилмасдан анча олдин у айбини тушуниб ётган. Фақат Зоя Аркадьевна нима учун Марказий телевидение муҳбирларининг хатосини тўғрилабганлиги маҳкум бўлиб қолмади. Раҳбарни демократик йўл билан сайлаш ҳали қўлланилмаган пайтда, уни мактаб директори қилиб тайинлаган эди. Мактабда бундай сайлов бўлган эмас.

Мақола авторига сўз берганларида эди, ана шуларни ва бошқа кўп фактларни айтган бўлур эди. У суҳбат мавзусини мақоладаги асосий масалага—болаларга шафқат билан нусбатда бўлиш масаласига буриб юборишни мумкин эди. Шу билан бир вақтда, ўз касбдошларини—профессионал журналистларни йўл қўйган ҳатоларидан қутқарган УЗТАГ аслида «ТАСС Ўзбекистан» номини бермаган бўларди.

Аммо буларнинг ҳаммаси улар учун арзирмаган нарсалар. Улар аниқлик ва ҳар томонлама ҳолислик тўғрисида жон куйдирилганлар ҳам йўқ. Ҳеч бўлмаса қуйидаги фактни олиб кўрайлик: улар Ўзбекистон ахборот агентлиги муҳбири ҳақиқатан ҳам суҳбатлашмаган кишилардан сўраб суриштирилган. Эҳканда эса муҳбир суҳбатлашган кишиларнинг юзлари кўриниб турарди... Чамаси, Марказий телевидение муҳбирлари плурализмни бир томонлама тушунаётганга ўхшайдилар.

(УЗТАГ).

Редактор ўринбосари С. Б. ЕҚУБОВ.

Кулоққа чалинган гаплар

«Барака» деган сўзга «таракан»ни қўйиб қилсам бўлармикини? (Бир шопринг саволидан).

— Гулнор, нега хафасан?

Кеча газетда «маҳсулдор моллар» сўзини «маҳсулдор чоллар» деб ўтказиб юборибман.

(Корректор қиз ҳасратидан).

«Қизгина чунонам ўт қараш қилдики, йигит мурожаатларга эриб кетди».

(Бир ҳаваскорнинг хикоясидан).

Ошпазани олмайман, ўзинини ушлаб, Бошмага муштаб, Қилади хангома... (Маҳаллий отарчи қўшигидан).

«Бугун «Маҳаллада дув-дуг гап» бўлади Хоҳловчилар 40 тийиндан олиб келиб, қўришлари мумкин».

(Киночининг карнай орқали сўзидан).

«Чакангнинг ўчир, Нодир, қўлоғини единг-ку, ахир!» (Жаҳлдор отанинг тапбегх).

Мухтор СУЛАЙМОНОВ.

Чекувчилар ҳақида хандалар

ҚУШ УЯСИДА ҚУРГАНИНИ ҚИЛАДИ

Донм оғзидан сикрет тушмайдики ота кичик ўғлини чекаётганда тутиб олиб, деди: — Қани айтчи, қайси аҳмоқ сенга чекишни ўргатди-а!».

АЙТАНИНИ ҚИЛИНГ

Узини даволаётган шифокорнинг мароқ билан «туту» чиқараётганини кўрган бемор ажабланиб сўради: — Кеңирасиз, доктор. Кеча сиз менга чекишнинг соғлиққа зарари ҳақида... Энди бўлса узингиз...

Бунга жавобан кашанда врач деди:

— Сизга айтсам, биродар, «Муллан кинган кишини эмас, айтганини қилинга».

РЎЗҒОР

Еш келинчақ эрига: — Мирвали ака, мана тўйимиз ҳам бўлиб ўтди, сиз чекишни ташлаш ўрнига кўп чекидан бўлиб бораясиз. Энди нимаини ўйлаясиз! — деган эди.

— Энди, жонгинам, рўзгорни ўйлабман-да! — деди эри.

М. ФАЙЗУЛЛАЕВ.

Корректор дафтаридан

- Оби гаи-гаи,
- Олгир атлетикаси,
- Қўли пул ноқойлар,
- Совчилар клуби,
- Иси чикди,
- Безлиқини оширманг,
- Таширлики синал,
- Редакция поччаси,
- Тортиб узар,
- Автодорбежаза.

Чингиз МАХМУДОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ҚОРҲОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА МУАССАСАЛАРНИНГ БАРЧА РАҲБАРЛАРИГА ВА ГРАЖДАНЛАРИГА

Мурожаат!

ЕЗГИ ЕНГИН ХАВФИ КУЧАЙГАН ДАВРДА ЕНГИН ХАВФСИЗЛИГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИНИ КУЧАЙТИРИШ ҲАҚИДА

1988 йилнинг май ойида 207 марта ёнгин чикди, улардан 51 таси қуруқ ўт ва ахлатни ёқишдан келиб чикди. Июнь ойининг 12 кунини мобайнида 119 марта ёнгин чикди, улардан 67 таси ахлат ва қуруқ ўтни ёқишдан келиб чикди.

Келиб чиқаётган ёнгинларни таҳлил қилиш шунини кўрсатадики, ёнги ёнгин хавфи кучайган даврда ёнгинлар чикшига йўл қўймаслик юзасидан қўшимча чора-тадбирларни кўриш зарурдир.

Халқ ҳўжалиги объектларининг раҳбарлари, шаҳар граждандари объектларининг ва турар жой уйлариининг территорияларини ёнб кетиши мумкин бўлган ахлат ва қуруқ ўт тупланиб кетишига йўл қўймай, мунтазам равишда тозалаб туриш тадбирларини кўрмоқлари лозим.

ЕНГИН ЧИҚМАСЛИГИ УЧУН:

— қуруқ ўт, ахлат ёқишга, халқ ҳўжалик объектлари ва турар жой массивлари территорияларида гулханлар ёқишга йўл қўймаслик;

— территорияни ўт ўчириш дастлабки воеитарли билан таъминлаш;

— қуруқ ўт ва ахлатдан чиққан ёнгинларни ўчириш учун зудлик билан чоралар кўриш;

— турар жой массивлари ва халқ ҳўжалиги объектлари тур қўчалари ва подвездларини доимо бўш сақлаш;

— ёнгинга қарши режимга амал қилиш устидан қатъий назорат ўрнатиш, бу ишга кўнгилли ўт ўчириш бўлималярини жалб этиш;

— агар уйда болалар қолган бўлса, барча ахтиёткорлик чораларини кўриш зарур. Тез ёнб кетадиган бу юмлар ва суюқлик ёнилгиларини болалар қўли етмайдиган жойларда сақлаш керак. Болалар қатталарга тақлид қилиб, қўпича ёнгин чикшининг айбдорлари, гоҳо эса унинг қурбонлари бўлаётганликларини унутманг!

Бирор жойда ёнгин чикқанлигини кўрсатган, зудлик билан «01» телефонига қўнғирқ қилиб, ёнгиннинг аниқ адресини, нима ёнаётганлигини ва ўт ўчириш бўлиминини ким қақаратганлигини аниқ қилиб айтинг.

Сўнгра дарҳол мавжуд ўт ўчириш воситалари билан ёнгинни ўчиришга киришинг. Агар биноларда одамлар қолган бўлса, уларни олиб чиқиш тадбирларини кўринг. Ўт ўчириш бўлималяри келаётганда уларни кутиб олинг, ёнаётган бино ёки уйдан барча кишилар олиб чиқилган ёки олиб чиқилмаганлигини маълум қилинг.

Ўртоқлар! Оловдан фойдаланганда фақат барча ахтиёткорлик чораларига қатъий амал қилганингиздагина, Сиз ҳам уйингизда, ҳам ишлаб чиқаришда ёнгинлар чикшининг олдини олган бўласиз.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ИЧКИ ИШЛАР БЎЛИМИНИНГ ЕНГИНДАН МУҲОҒАЗА ҚИЛИШ БОШҚАРМАСИ.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КўНГИЛЛИ УТ ЎЧИРИШ ЖАМИАТИ.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети савдо Бош бошқармасининг

«ЕШЛИК» МАКТАБ-МАГАЗИНИ

Контролёр-кассир тайёрлаш бўйича

6 ОИЛИК КУРСЛАРГА ВА

озиқ-овқат молларининг кичик сотувчиларини тайёрлайдиган

4 ОИЛИК КУРСЛАРГА

Қабул эълон қилади

КУРСЛАРГА 16 ЕШДАН 25 ЕШГАЧА БЎЛГАН, 8 — 10-СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ, ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ПРОИСКАДА ТУРУВЧИ ҚИЗЛАР КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИСИЗ ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

Ўқувчиларга ойига 50 сўмдан 64 сўмгача стипендия берилади.

Ўқиш ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚўШИБ ҲИСОВЛАНАДИ.

Ўқувчилар айна бир вақтда кечки мактаб ёки савдо техникумида ўқишни давом эттиришлари мумкин. Мактаб-магазинни битим чиққанлар шаҳардаги йирик магазинларга ишга юбориладилар ва уларга имтиёзли шартлар билан совет савдоси техникумининг кечки бўлимига ўқишга киришлари учун имконият яратилади.

Ўқиш ЭЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 65-уй (1, 3, 5, 8, 9, 10, 24, 26-трамвайлар; 2, 3, 32, 22, 55, 80-автобусларнинг «Госпиталь бозори» бекати).

3 АВГУСТДА

БАДИЙ ФИЛЬМЛАР:

ВЛКСМ 30 йиллиги — «АМ-ДЕЯ» (17, 20.00).

Нунус — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (16, 18.30, 20.45).

Восток — «НАЙЗАВОЗ ГОНДЗА» (16, 18.30, 21.00).

Фестиваль — «АЭРОПОРТДАГИ ВОКЕА» (22.00).

Чайна — «НОФЕЛЕТ ҚАЕРДА ЖОЯЛАШГАН» (16, 18, 20, 21.30).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «АЛВИДО, ЗАМОСКОВСКОЕ БЕЗОРИСИ» (юффт соатларда ва 21.30).

Ватан — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (16, 18.30, 21.00).

Лисунов номили — «ҚУРОЛСИЗ ИНСПЕКТОР» (тоқ соатларда).

Москва — «НОФЕЛЕТ ҚАЕРДА ЖОЯЛАШГАН» (17, 19, 21.00).

Санъат саройи — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (16, 18.30, 20.45).

ЖИНЖЕР ВА ФРЕД — (17, 19.30).

Дружба — «АЭРОПОРТДАГИ ВОКЕА» (20, 20.30).

4 АВГУСТДА

БАДИЙ ФИЛЬМЛАР:

ВЛКСМ 30 йиллиги — «КАН. КУШ УЯСИ УЗРА ПАР. ВОЗ» (11, 14, 17, 20.00).

Нунус — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45).

Восток — «АЭРОПОРТДАГИ ВОКЕА» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Фестиваль — «НАЙЗАВОЗ ГОНДЗА» (22.00).

Хива — «ҚОРА ҚАЛХАТ» (22.00).

Чайна — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (11, 13.30); «НОФЕЛЕТ ҚАЕРДА ЖОЯЛАШГАН» (16, 18, 20, 21.30).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «АЛВИДО, ЗАМОСКОВСКОЕ БЕЗОРИСИ» (юффт соатларда ва 21.30 да).

Ватан — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (11, 13.30, 16, 18.30, 21.00).

Лисунов номили — «АРТИСТ» (11, 14, 17, 20.00).

Москва — «НОФЕЛЕТ ҚАЕРДА ЖОЯЛАШГАН» (11, 15.30, 17, 19, 21.00); «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (13.00).

Санъат саройи — «МЕНИНГ ҚАЛБИМ» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.45); «ЖИНЖЕР ВА ФРЕД» (12, 14.30, 17, 19.30).

Дружба — «АЭРОПОРТДАГИ ВОКЕА» (14, 15, 20.30).

ШАҲАРЛАРА ОАТМОАТ-ТЕЛЕФОН АЛОКАСИДА

ФОНДАЛАНУВЧИ

ТОШКЕНТ ШАҲАР

ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИ

АВОНЕНТЛАРИ

ДИҚҚАТИГА!

1988 йил 3 августдан бошлаб қуйидаги шаҳарларга чикши тартиби ўзгаради:

НАЛЬЧИК — 866+22

+ xxx 866+00xxxx ўрнига.

— Қуйидаги шаҳарларда телефон справалар бюросининг телефонлари ўзгарди:

МИНСК — 310911 ўрнига 332951.

ОРЕЛ — 55400 ўрнига 625223.

ТОШКЕНТ ТЕЛЕГРАФ-ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИ.

СИНГИЛЖОНИМ БУ ЙИЛ ЎҚИШГА БОРАДИ...

Энди унга албатта, поргфель ёки ранец керак бўлади, унга талайгина ёзиш ва расм солиш учун дафтарлар, рўчка, қалам, фломастерлар, чизгич ва ўчиригичлар, туш ва сипх, ўз-ўзидан мактаб ва спорт формалари зарур.

Биринчи синф ўқувчилари учун зарур барча буюмларни «БОЛАЛАР ДЎНЕСИ» чакана савдо фирмасининг магазинларидан харид қилиш мумкин.

Фирманинг энг катта магазини Октябрь бозориди жойлашган.

ҚОЛГАН МАГАЗИНЛАРНИНГ АДРЕСИ:

1 — Марказ — 1, 4-уй;

2 — Марказ — 2,5-уй;

3 — Луначарский шоссе, 77;

4 — Фарход ярмаркаси;

5 — Сергели массивида (ярмаркада);

6 — Большевик кўчаси, 6-а;

9 — Юнусов массиви, А. Доини кўчаси, 9;

10 — Лисунов кўчаси, 2.

«Болалар дўнеси» чакана савдо фирмаси.

ФАКАТ СИЗ УЧУН!

Жанубий вокзал территориясида жойлашган

Доимий савдо кўргазма тошкентликларни ва пойтахт меҳмонларини кооперативлар ишлаб чиқарган товарларни харид қилгани

ТАКЛИФ ЭТАДИ

Бу ердан сиз оз миқдорда ишлаб чиқарилаётган қўйла, костюм, бош кийимларини, пойабзал ва бошқа товарларни харид қилишингиз мумкин. Уларнинг айримлари ягона хусуда тайёрланган.

«Прелестная невеста» — қизларга кўркам никих қўйлақларини таклиф этаётган кооператив ана шундай номланади. Қўйлақларнинг ҳар қайсиси ўзига хос бўлиб, бир-бирига ўхшамайди. Чунки улар фақат сиз учун ягона хусуда тикилган.

«Инттехника» буюмлари ранг-баранг. Модадати, пластмасса ва металлдан ясалган, нархи қиммат бўлмаган тақинчоқлар: қаржонлар, зирақлар, тўноғичлар, билг-

узуклар шулар жумласидандир. Уй учун керакли товарлар—ёғоч рейкалар, плин-туслар ҳам бор.

«Грация», «Витязь», «Ласточка», «Паутина», «Скорняк» кооперативлари ўз маҳсулотлари билан катталарни ҳам, болаларни ҳам бошдан-оёқ кийинтира оладилар.

«Грация» ва «Витязь» кийим-кечак (қўйла, юбка, шим, кофта ва ҳоказо) тикнишга ихтисослашган. «Паутина» ангор эчкилари жунидан тўқилган енгил тўқимачилик буюмларин